

**Dự án Hỗ trợ Ghi chép lại
“Tập Hồi kí về Trận bom nguyên tử”**

Nhà cầu nguyện Hòa bình Quốc gia

Tưởng niệm Nạn nhân trong Trận bom nguyên tử Hiroshima

Hồi ký về Vụ nổ Bom nguyên tử

Tiêu đề	Tác giả	Tuổi khi bom nổ	Trang
Bị bom nguyên tử cướp đi hai con gái	Fujii Makie	22	1
Thoát chết trong gang tấc	Shimasaki Jiro	14	5
Hồi kí của tôi về trận bom nguyên tử	Tanaka Tsunematsu	31	11
Cảm nghĩ về mẹ tôi	Kawaguchi Hiroko	8	17
Dù muốn, cũng không thể quên được chuyện của mùa hè năm ấy	Shimotake Chiyoko	24	25
Thật may mắn	Miyachi Toshio	27	31
Tư tưởng hòa bình cho thế hệ sau	Maedoi Tokio	12	37
Vết thương chiến tranh chưa bao giờ nguôi	Fujie Kyoko	9	43
Tôi đã thấy địa ngục	Kuwabara Kimiko	17	51

Bị bom nguyên tử cướp đi hai con gái

Fujii Makie

- Tình hình trước khi bom nổ

Gia đình chúng tôi sống bên bờ sông, cách cầu Yokogawa nằm ở Yokogawa-cho, 1-chome khoảng 100 mét về phía Đông. Gia đình tôi lúc đó gồm 4 người là, chồng tôi (Kiyoshi), và tôi, cùng con gái đầu lòng được 3 tuổi (Kazuko) và con gái thứ hai vừa được nửa năm (Kiyomi).

Điều tôi nhớ rõ trước khi bom nguyên tử nổ là, mỗi khi nghe thấy tiếng còi báo động máy bay tấn công, tôi đã đưa 2 con xuống trốn trong hầm trú ẩn đào trong lòng đất. Việc đó diễn ra trong nhiều ngày.

- Tình hình lúc bom nổ

Sáng ngày 6 tháng 8, chồng tôi nghỉ làm ở nhà ngày hôm đó vì lúc đó đã nhận được giấy triệu tập. Tôi và các con đang chơi đuổi bắt ở tầng 2 vì đã hết còi báo động máy bay tấn công.

Đột nhiên, từ cửa sổ bay vào một quả cầu lửa nóng rẫy. Vào khoảnh khắc đó, mẹ con chúng tôi rơi xuống như bị hút vào một vực thẳm.

Ở phía dưới chân tôi, con gái lớn hét lên: “Mẹ ơi, ở đây. Mẹ ơi, ở đây”. Tôi gọi con: “Kazuko, mẹ sẽ tới cứu con. Cố lên”, nhưng bị kẹt giữa đất tường và vô vàn các thứ khác của ngôi nhà, đến cổ tôi cũng không cử động được

Trong lúc đó, tôi nghe thấy tiếng chồng gọi tên tôi từ phía trên. “Makie, em ở đâu, ở đâuuuu?”, nghe như chồng tôi đang đi qua đi lại tìm kiếm tôi. Một lúc sau, tôi bắt đầu cảm thấy sức nóng. Thế rồi, từ phía trên, chồng tôi đang gào lên một cách bất lực: “Lửa đã đang lan ra rồi. Tìm thế này rồi cũng không thấy đâu cả, đành phải chịu thôi, đành phải bỏ cuộc thôi.”

Tôi nói: “Bố nó ơi, em ở đây.”, nhưng có vẻ như chồng tôi vẫn không biết chỗ tôi đang ở. Tôi bị chôn vùi khi vẫn ôm nguyên con gái thứ hai, nghe tiếng chồng bảo đành bỏ cuộc như vậy, thì càng ôm chặt con gái thứ hai. Lúc đó, ngón tay tôi vô tình bị mũi và miệng con, nên con không thở được, quần quai ré lên “Gya”. Tôi sững sờ khi nghe tiếng kêu đó, hét lên: “Con chết mất!!”. Không biết có phải do nghe thấy tiếng hét đó không, mà chồng tôi dường như đã quay trở lại. Thế rồi, chồng tôi có hét sức tìm kiếm “Ở đâu, ở đâu?”. Thế rồi, chồng tôi đào một cái lỗ nhỏ kéo tôi ra, rồi tiếp theo, kéo con gái thứ hai ra. Tôi bị chóng mặt vì đầu bị va đập, nên không thể đứng lên được. Xung quanh, lửa đang vây đến rào rào.

Sau khi thoát được một lúc, tôi chột tỉnh ra, và hỏi chồng “Bố nó ơi, Kazuko, Kazuko thì sao?”. Chồng tôi bảo “Kazuko không qua được rồi. Không động đậy được nữa. Đành chịu thôi.”

Tôi vừa đi, vừa xin lỗi trong lòng “Kazuko, xin lỗi con. Tha lỗi cho mẹ, tha lỗi

cho mẹ.”

Chồng tôi, một tay ôm con gái thứ hai, một tay đỡ, kéo tôi đi trốn. Lúc đó, chồng tôi động viên, tiếp sức cho tôi “Vững vàng lên, vững vàng lên. Cố lên, cố lên.” Tôi đã mờ cả mắt, chỉ đi theo chồng thôi cũng đã hết sức rồi. Ngôi nhà bị lửa vây bốn phương tám hướng, chắc đã bị thiêu rụi đến không còn vết tích gì.

Chồng tôi vẫn hai tay ôm tôi và con gái thứ hai, nên đi một chút lại nghỉ, đi một chút lại nghỉ. Giữa đường, một người phụ nữ tóc tai rối bời, lặn đến níu chân chồng tôi, xin được giúp: “Xin hãy giúp tôi với. Con gái tôi bị đè dưới cột, không lòi ra được. Xin hãy giúp tôi với.” Chồng tôi từ chối: “Tôi muốn giúp lắm. Nhưng vợ tôi và con gái đều đang trong hoàn cảnh thế này. Xin hãy tha lỗi cho tôi.” Thế là người phụ nữ đó chạy bay đi nơi khác. Cứ nghỉ rồi lại đi, nghỉ rồi lại đi như vậy, lúc chiều tà chúng tôi đã đến được nhà người quen của chồng tôi ở Shinjo.

● Tại ngôi nhà ở Shinjo

Chúng tôi được ở nhờ tại ngôi nhà ở Shinjo khoảng 3 ngày. Tôi bị sốc do vụ ném bom nên mất sữa. Vì tôi bị đau chân nên phải nằm, chồng tôi đi ra ngoài xin sữa.

Tôi không thể ngừng nghĩ rằng con gái lớn bị chôn vùi dưới ngôi nhà của chúng tôi nếu cô thì có thể đã cứu được. Tôi được cứu thoát trong khi con gái lớn đang kêu cứu thì bị bỏ lại, cứ nghĩ vậy là lòng tôi quặn lên như bị nung nấu, xói qua, xói lại, nước mắt không ngừng tuôn rơi.

Trong khi tạm trú tại ngôi nhà ở Shinjo, tôi đã nhìn thấy những hàng người bị bỏng, đi lê lét, mà nhìn dáng hình đó nước mắt tôi cứ tuôn ra, nên tôi đành nhắm mắt để không nhìn thấy họ.

● Về nhà bố mẹ ở Yamaguchi

Khoảng ba ngày sau thì tàu hỏa bắt đầu chạy. Tôi và chồng và con gái bé lên chuyến tàu chật kín người chạy từ ga Yokogawa, về nhà bố mẹ tôi ở nơi tên là Kogushi, tỉnh Yamaguchi. Mãi cuối cùng cũng đến nơi, chúng tôi đi bộ về nhà bố mẹ. Dọc đường, người dân trên đường nhìn thấy chúng tôi đi qua với dáng vẻ thảm hại thì nói: “Làm sao thế, làm sao thế nhỉ”. Ở khu phố nhỏ bé này, ai cũng quen mặt chúng tôi. Tôi không thốt ra được tiếng, chỉ nước mắt là lăn chã rơi, đi qua họ, về đến nhà bố mẹ.

Thế rồi từ đêm hôm đó, tôi cứ ân hận vì mình được cứu mà bỏ lại con gái lớn, nên hằng đêm không ngủ được. Thế là, mẹ và chị gái tôi, sợ rằng tôi có thể tự tử, nên ngủ hai bên cạnh tôi. Đó là những ngày mà hằng đêm, tôi lén ra khỏi nhà, hét

lên: “Tha lỗi cho mẹ, tha lỗi cho mẹ. Xin con tha lỗi cho người mẹ này.” Trong lúc tôi ở Yamaguchi, chồng tôi quay về Hiroshima, tìm di cốt của con gái lớn của chúng tôi.

Ngoài ra, tôi vẫn chưa có sữa trở lại, nên mẹ tôi phải đi bộ tới nơi bà mẹ có con nhỏ gần đó, để xin sữa. Thế rồi, mẹ tôi nói: “Con chân bị đau vẫn phải nằm, lại có con nhỏ nữa, cứ ở đây từ từ nghỉ ngơi cho bình phục”, nên tôi đã ở lại nhà mẹ gần một năm. Chân tôi thì vẫn bị tật cho đến tận bây giờ.

- **Cái chết của con gái thứ hai**

Khoảng chưa đầy một năm sau khi đi Yamaguchi, tôi quay lại Hiroshima. Chúng tôi thuê nhà ở gần nơi ngôi nhà trước kia ở Yokogawa.

Chồng tôi thường đưa con gái bé đến nhà tắm công cộng để tắm rửa, và một ngày, hình như có người đàn ông nhìn con bé và bảo: “Hình như lưng của bé hơi bị sưng lên hay sao kia.” Chúng tôi nghĩ rằng có thể lúc bị đánh bom, con bé đã bị va đập vào lưng, nên đưa con đến bệnh viện. Theo kết quả kiểm tra, xương sống lưng bị gãy mất 4 đốt. Thế là chúng tôi lại đưa con về nhà mẹ tôi ở Yamaguchi để nhờ chăm sóc. Sau mấy năm, con đã biết gọi “Bố ơi, mẹ ơi”, nên chúng tôi lại đưa con về Hiroshima, cho con nhập viện. Việc trang trải phí điều trị làm chúng tôi vô cùng vất vả, và mẹ tôi đã giúp đỡ nhiều. Thế nhưng tiền vẫn dần hết sạch, nên chúng tôi phải cho con về nhà, và con chúng tôi đã qua đời năm 1952.

- **Suy nghĩ về hòa bình**

Tôi không muốn chiến tranh xảy ra nữa. Tôi ước mong thế giới này trở thành thế giới mà người người đều nắm lấy tay nhau. Tôi nghĩ rằng nếu chúng ta có thể sống với tình quan tâm lẫn nhau hàng ngày, thì thật là hạnh phúc biết bao.

Thoát chết trong gang tấc

Shimasaki Jiro

Thoát chết trong gang tấc

Họ và tên: Shimasaki Jiro (Khi bị ném bom tròn 14 tuổi)

Nghề nghiệp lúc đó: Học sinh (Học sinh lớp 3, Trường Trung học Cơ sở cấp 2 tỉnh lập Hiroshima số 2)

Địa chỉ cư trú khi bị ném bom: Saijo-cho, Kamo-gun, tỉnh Hiroshima

Nơi có mặt khi bị ném bom: Gần Sân vận động tổng hợp Minamikannon-machi Hiroshima-shi

■ Tình hình ngày 6 tháng 8

Vào thời đó, tôi đi tàu hỏa từ Saijo, rồi chuyển sang tàu điện Thành phố tiếp tục đi khoảng hơn một tiếng đến Nhà máy chế tạo máy móc Hiroshima của Công ty công nghiệp nặng Mitsubishi nằm tại Minamikannon-machi để làm việc theo dạng học sinh tập kết lao động. Tôi là người thứ 4 trong một gia đình 5 anh chị em. Tôi có 1 anh trai, 2 chị gái, và dưới tôi có một em gái. Anh trai tôi đã ra nhập quân ngũ ở Kyushu.

Tôi thi từ năm thứ 2 của Trung học Cơ sở cấp 2 số 2 (Trường Trung học Cơ sở cấp 2 tỉnh lập Hiroshima số 2) đã không còn lớp học nữa, mà bị chuyển đi làm việc từ nhà máy này đến nhà máy khác. Từ khoảng cuối năm 1944, tôi làm việc ở nhà máy Kannon của Mitsubishi.

Vào ngày 6 tháng 8, bom nổ khi tôi và 4,5 người bạn học đang cùng đi đến nhà máy. Tôi nghĩ địa điểm là ở gần Sân vận động tổng hợp ở Minamikannon-machi. Cách tâm nổ khoảng 4 km. Nếu như tôi lên tàu muộn hơn một chuyến, thì lúc bom rơi xuống, tôi đã đang ở trên tàu và trực tiếp hứng bom mà chết ở cầu Aioi rồi. Thật sự là cảm giác thoát chết trong gang tấc.

Trong khoảnh khắc bom nổ, tôi hứng lấy một ánh sáng lóe lên từ sau lưng. Tôi còn nhớ cổ rất nóng. Thế rồi sau luồng bom nổ mãnh liệt, tôi bị bắn lật ngược rồi bất tỉnh. Tôi ngất lịm đi khoảng 5 phút thì mở mắt. Tôi nhìn ra xung quanh thì thấy nhà máy chỉ còn trơ cốt sắt, mái đã bị thổi bay mất, dù ở cách tâm nổ tận 4km.

Rốt cuộc là chuyện gì xảy ra vậy? Hay là nhà máy nơi tập kết lao động bị ném bom B29? Không, không phải bị ném bom B29 mà có khi, cây xăng ở Minami-machi bị nổ, các bạn học của tôi đưa ra các ý kiến khác nhau. Chắc chắn là

tín hiệu báo động cảnh giác đã hết rồi. Vào lúc 8 giờ 15 phút, không còn tình trạng báo động nữa. Trước 8 giờ, có báo động máy bay tấn công 1 lần, nhưng sau đó chuyển thành báo động cảnh giác, rồi đến khoảng 8 giờ 5 phút thì thôi báo động. Tôi đã nghe thấy còi báo hiệu hết báo động.

Sau đó, có chỉ thị: “Toàn thành phố đang cháy lớn. Trước mắt, hôm nay, những người đã đến hãy về nhà mình.” Tôi đi về phía Đông, trong cơn mưa màu đen đang đổ xuống. Tôi đi qua Eba, Yoshijima, đến Senda, rồi băng qua cầu Miyuki, về hướng Hijiyama. Khi đi qua cầu Miyuki, tôi bị nhiều người tóm lấy chân, kéo lại. Họ nói: “Cho tôi nước. Cho tôi nước”. Tôi chỉ nghĩ được rằng những người này bị thương. Bởi vì lúc đó tôi không hề nghĩ được tại sao lại nhiều người bị thương, bị bỏng như thế. Tôi chỉ thấy sợ hãi khi bị kéo chân: “Cậu ơi, cho tôi nước, cho tôi nước. Tôi bị thương, nên khát...”. Rất may là tôi không bị thương khi bom nổ, nên thấy bao nhiêu người bị thương ngay trước mắt, mà tôi chỉ biết nhấc chân bước đi như thể bị ma ám.

Khi đi qua chân núi Hijiyama, tôi nhìn thấy một người lính toàn thân đỏ quạch, hình ảnh vẫn còn ám ảnh trong tâm trí tôi. Toàn bộ da của anh đã bị lột xuống. Anh vẫn đang thở, nhưng dáng hình thì tàn khốc. Nhìn thấy tôi, anh chỉ vào một thi hài và bảo: “Tôi phải cho cái này lên xe đẩy đưa đi. Cậu bé, cậu nâng phần chân nhé.” Tôi quá sợ nên không thể làm được. Có thể vì khu vực dưới chân núi Hijiyama nằm cách xa tâm nổ, nên người không bị thương nặng nhiều, có nhiều người đang giúp vận chuyển thi hài. Người lính này có thể cũng đã chết trong mấy ngày sau đó.

Cuối cùng, không nhớ là mấy giờ đêm nữa, tôi đã đến được ga Kaita. Có thông tin là mỗi đêm 1 lần, từ Kaita có thể có tàu hỏa đi về hướng Saijo nên tôi đã đợi có lẽ hơn một giờ đồng hồ. Tôi đã lên được tàu. Chuyến tàu chật ních đến được Saijo thì trời tối đen, không thể nhìn thấy những người ra đón. Đang trong thời kì cấm đèn lửa, thời kì không cho phép bật điện hay thắp đèn nên xung quanh tôi là trạng thái chỉ nghe thấy những tiếng chào đón: “Khôn khổ quá. Khôn khổ lắm đúng không?”, chứ không biết được người đón là ai.

■ Tình hình từ ngày 7 trở đi

Nghe tin chú tôi làm việc ở Hijiyama bị hứng bom, tôi và cô tôi đi Hiroshima để tìm chú. Chúng tôi đã lên xe tải hay làm thế nào mà vào được Thành phố tôi không nhớ rõ, dựa vào thông tin chú tôi đang tạm trú ở khu trại nào đó ở phía Ujina, chúng tôi đã xuất phát vào rạng sáng ngày 7. Nhờ có 3 năm đi học ở trường Trung học Cơ sở cấp 2 tỉnh lập Hiroshima số 2 nên tôi biết rõ đường xá trong Thành phố. Tôi đi theo cô tôi vì nghĩ rằng mình phải chỉ đường cho cô.

Chúng tôi đã tìm thấy chú tôi tại khu trại ở Ujina. Tôi nhớ rằng khu trại từng là một nhà kho gần cảng ở Ujina. Những người lính đang xếp các thi hài ra hàng lang: “Ôi, người này, vừa tắt thở. Đưa ra ngoài thôi”. Có một người lính bảo tôi: “Người này chết rồi. Cậu nâng đầu nhé”. Tôi quá sợ hãi nên không thể giúp anh. Khoảng 2, 3 người thành một nhóm để nâng những người đã tắt thở ra ngoài. Có một cô gái khoảng 20 tuổi cháy đen thui, cũng bị đặt nằm, không mặc gì trên người.

Chúng tôi đã đưa được chú tôi từ Ujina về Saijo, nhưng chỉ 3 ngày sau, vào ngày 10, chú đã mất. Chú được hỏa táng tại nơi hỏa táng gần nhà. Tôi cũng giúp. Cô tôi mất 2 năm trước. Cô và chú mới là vợ chồng được 9 năm.

■ Cuộc sống sau vụ ném bom

Khoảng cuối tháng 10 hay đầu tháng 11 gì đó, trường Trung học Cơ sở cấp 2 tỉnh lập Hiroshima số 2 lại mở lớp học trở lại. Tôi còn nhớ chúng tôi ngồi học trong nhà lán được dựng trên nền trường Trung học Cơ sở cấp 2 tỉnh lập Hiroshima số 2 trước đây ở Kannon, trong khi tuyết bay ụa vào, không có lò sưởi, vừa học vừa run cầm cập. Đến kính cửa sổ cũng không có. Trước khi quay về Kannon, trường mượn tạm phòng của trường nữ sinh ở Kaita, hoặc trường tiểu học nào chưa bị đổ nát, để tổ chức lớp học.

Vì tôi muốn tiếp tục học lên cao, nếu không đến lớp sẽ không nhận được tín chỉ. Nên tôi cố gắng chịu lạnh để đến lớp học. Lúc đó tôi nghĩ rằng dù là trong nhà lán nhưng vẫn được đi học là may lắm rồi. Theo chương trình Trung học Cơ sở cũ, tôi học đến lớp thứ 5 thì được tốt nghiệp. Đó là năm 1947. Sau khi tốt nghiệp, tôi tiếp tục đi học tại trường Đào tạo nghề Công nghiệp Hiroshima ở Senda-machi.

Sau khi tôi tốt nghiệp trường Đào tạo nghề Công nghiệp, là năm 1955, thập niên mà xe hơi bắt đầu trở nên phổ biến trên thế giới. Tôi định mở Trung tâm đào tạo lái xe. Tôi cùng với người quen bắt đầu từ việc cầm xẻng xây dựng sân tập lái. Tận dụng các tín chỉ đã lấy ở trường Đào tạo nghề Công nghiệp, tôi đã lấy được chứng chỉ giảng dạy lý thuyết và kỹ thuật thực hành. Từ năm 1960, tôi làm việc tại Trung tâm đào tạo lái xe trong thành phố, với tư cách là giảng viên chính.

Năm 1966, tôi thôi việc ở Trung tâm đào tạo lái xe. Anh trai tôi muốn mở nhà dưỡng lão và đề nghị tôi cùng giúp, thế là tôi bắt đầu hỗ trợ việc kinh doanh của anh. Anh trai tôi đã làm đến chức Chủ tịch Hội Y Sĩ, tôi rất tự hào về anh. Hai anh em chúng tôi đang cùng cộng tác kinh doanh, thì anh trai tôi qua đời vì bị vỡ mạch máu não. Tôi quá đau buồn, ba ngày, ba đêm không ngủ được. Tôi đã lái xe đường dài đưa anh tôi là Viện trưởng đi khắp Cơ sở ở Miyajima và Yuki. Tôi phải lái xe, và sứ mệnh của tôi là hỗ trợ anh tôi. Anh tôi dành cả đời cho việc học tập nghiên

cứu, còn tôi là con người của thể thao, hai người cùng chung sức cho một mục tiêu. Anh mất đi khiến tôi thực sự, thực sự đau buồn.

■ **Làm việc, kết hôn và các di chứng**

Tôi và vợ tôi sắp đón lễ cưới vàng. Khi kết hôn, tôi đã tránh việc nói mình là nạn nhân của vụ ném bom nguyên tử. Tôi hiểu về những phân biệt dành cho nạn nhân bom nguyên tử, nên tôi chủ động nói với vợ: “Đúng là anh có mặt trong trận nổ bom nguyên tử, nhưng khi đó anh đang làm việc tại Mitsubishi, ở Minamikannon, cách tâm nổ 5 km, nên chỉ bị ảnh hưởng nhẹ, không hề bị thương hay gì cả”. Vợ tôi cũng có vẻ không để ý đến chuyện đó. Con trai chúng tôi, là một dược sỹ có kiến thức, cũng ý thức về việc mình là thế hệ thứ 2 của một nạn nhân của bom nguyên tử. Khi con trai và con gái sinh ra, tôi cũng hơi lo lắng và bí mật kiểm tra xem có gì bất thường không.

Di chứng khiến tôi lo lắng là một cục u nổi lên đằng sau cổ tôi, khoảng 10 năm sau vụ ném bom. U lành tính chứ không phải ác tính, như một sinh vật mới. U khá to. Vị trí của cục u là nơi hứng ánh sáng lóe lên khi bom nổ. Tôi đã phẫu thuật để cắt bỏ khối u đó, nhưng 10 năm sau, cục u lại nổi lên. Gần đây thì không thấy u nổi lên nữa. Ngoài việc mọc u thì điều có thể bị nghi ngờ là di chứng của vụ ném bom là răng yếu hơn người khác. Tùy vào mỗi người, cũng có người bị rụng tóc. Tùy người mà các biểu hiện bệnh khác nhau. Tôi thì không bị rụng tóc. Tuy nhiên, có thể nói có một điểm chung của các nạn nhân của vụ ném bom hạt nhân là rất dễ mệt mỏi. Khi đi làm, tôi làm cùng công việc giống như người khác cũng dễ mệt hơn, nên cấp trên nghĩ rằng có thể do tôi lười biếng. Tôi bị mắng là: “Mọi người làm việc ngàn này mà không mệt. Anh làm việc ngàn này mà mệt, chỉ làm biếng thôi”. Việc dễ bị mệt rất bất lợi cho công việc.

■ **Suy nghĩ về hòa bình**

Khi truyền đạt đến lớp trẻ về bom nguyên tử và hòa bình, tôi nghĩ rằng người nói cần đầu tư vào cách truyền đạt. Trong khoảnh khắc bom nguyên tử nổ, các tòa nhà sập đổ trong chớp mắt, người chết trong chớp mắt. Để có thể truyền đạt được điều đó, cần đầu tư công phu. Chỉ nói là: “Mọi việc rất khủng khiếp, rất khủng khiếp.” hay “Tôi ân hận vì không thể đưa nước cho những người xin nước mà tôi gặp. Tôi chỉ biết chạy trốn ngọn lửa vây theo từ dưới cầu.” thì không thể truyền đạt hết đến người nghe. Chỉ nói là “Trong công viên Hòa Bình có Viện bảo tàng. Xin hãy đến xem. Có cây vì hòa bình ở đó” cũng không diễn tả được sự tàn khốc của bom nguyên tử. Ngược lại, có thể cách diễn đạt đó sẽ làm cho người nghe nghĩ rằng bom

nguyên tử chẳng là gì ghê gớm. Hôm trước, ở Hokkaido xảy ra một trận lốc xoáy làm nhiều người thiệt mạng. Khi xem hình ảnh, tôi thấy rất giống với khoảnh khắc bom nguyên tử nổ. Đó là một hình ảnh chân thực và mạnh mẽ. Hình ảnh đó có thể có sức truyền đạt đến cả trẻ nhỏ. Tôi nghĩ rằng có thể dùng hình ảnh của một thảm họa xảy ra thực tế để diễn đạt rằng bom nguyên tử, cũng như vậy, trong chớp mắt đã phá hủy, thiêu cháy và làm thiệt mạng khoảng 200.000 người.

Ngay sau khi bom nguyên tử rơi xuống, các nhiếp ảnh gia chuyên nghiệp của báo Mainichi và báo Asahi đã đến Hiroshima và ghi lại hình ảnh của tình trạng thảm khốc lúc đó. Ngay cả những nhiếp ảnh gia đã ra vào biết bao chiến trường như họ cũng nói rằng mức độ thảm khốc mà bom nguyên tử gây ra ở Hiroshima hơn tất cả các chiến trường khác. Làm sao để có thể truyền đạt được sự thảm khốc đó. Tôi nghĩ rằng người truyền đạt cần phải đầu tư chuẩn bị cách truyền đạt công phu.

Cuối cùng, vì tôi học tại trường Trung học Cơ sở cấp 2 tỉnh lập Hiroshima số 2, có nhiều học sinh lớp dưới đã thiệt mạng vì bom nguyên tử. Gần đây, cũng có bạn cùng khóa với tôi đã mất. Khi anh trai duy nhất của tôi đã mất, tôi cảm thấy thật là cô đơn. Hiện nay, tôi không đi lại được bình thường nên phải nhờ vợ chăm sóc. Tôi muốn sống thêm 2 năm nữa. Và mỗi tuần 1 lần, hoặc 2 tuần 1 lần cũng được, với các em bé nhỏ, hoặc học sinh tiểu học cũng được, nếu tôi có thể nói chuyện về tất cả những gì tôi đã trải qua, thì đó là niềm hạnh phúc nhất đối với tôi khi qua đời.

Hồi kí của tôi về trận bom nguyên tử

Tanaka Tsunematsu

- Cuộc sống lúc đó

Lúc đó, tôi 31 tuổi, đang làm việc tại Công ty cổ phần phân phối điện Chugoku (Nay là Công ty cổ phần Điện lực Chugoku) ở Komachi. Tôi cùng vợ tôi là Mikie, và 2 con (con trai đầu được 3 tuổi, con gái đầu được 7 tháng) thuê nhà sống ở Ote-machi. Tôi vào Công ty phân phối điện Chugoku khi đã lấy bằng lái xe vào tháng 2 năm 1934 sau khi tốt nghiệp trường Trung học cơ sở cấp 2 Onomichi, vì vậy tôi nghĩ lúc đó tôi tầm 20 hoặc 21 tuổi. Trong thời gian làm việc tại Công ty phân phối điện Chugoku, tôi được triệu tập vào quân ngũ 2 lần, từ tháng 9 năm 1937 đến tháng 1 năm 1941 và từ tháng 9 năm 1942 đến tháng 11 năm 1943, ở tình trạng lập đi lập lại việc vào quân ngũ và đi làm việc.

Khoảng cuối tháng 3 năm 1945, máy bay tấn công Kure rất khủng khiếp. Tôi thường xuyên nhìn thấy các máy bay không chiến bay đến như chuồn chuồn. Ở dưới sân ngôi nhà chúng tôi ở, có một cái lỗ, chắc là do người đã sống ở đây trước kia đào, mỗi khi có máy bay tấn công đến, chúng tôi lại xuống trốn ở đó. Tuy nhiên, vì cả 2 con đều còn nhỏ, một đứa mới 3 tuổi còn một đứa 7 tháng, nên ngay cả khi trốn xuống hầm trú ẩn, lúc chúng tôi đang để mắt đến đứa này thì đứa kia cứ chực chồi ra ngoài, rất vất vả. Thấy không thể chịu đựng tình trạng này lâu được nữa, cuối tháng 3, tôi đã để vợ và 2 con di trú về nhà của bố mẹ vợ tôi ở Mukoeta, Wada-mura, Futami-gun (Nay là Mukoeta-machi, Miyoshi-shi). Do tình hình lúc đó, chúng tôi gửi tất cả đồ đạc trong nhà vào kho của công ty tôi, để vợ con tôi đi di trú người không.

Sau khi để vợ con di trú tôi đã sống ở trong kho của công ty. Tuy nhiên, vào đầu tháng 5, tôi tận dụng thứ bảy và chủ nhật để đi đến nơi di trú của vợ thì khi quay về, nhà kho mà tôi đang sống tạm đã bị trúng bom rơi, cháy sạch không còn gì. Đến quần áo để thay cũng không còn, tôi đành quay lại Wada-mura, nhờ may từ yukata đến áo sơ mi, quần lót, rồi lên chuyến tàu sớm nhất sáng thứ hai để đi làm. Không còn chỗ để ở, tôi thuê tạm một căn nhà ở Ushita-machi theo lời giới thiệu của đồng nghiệp, và sống ở đó cho tới khi trận bom nguyên tử xảy ra.

- Tình hình lúc bom nguyên tử nổ

Lúc đó, tôi đang nhận được triệu tập làm cảnh binh canh gác. Trong trường hợp có báo hiệu máy bay tấn công, chính quyền thành phố sẽ ra chỉ thị để chúng tôi mặc đồng phục đi canh gác. Chúng tôi phân công công việc với các cựu chiến binh cùng làm nhiệm vụ này. Vào đêm ngày 5 tháng 8, có báo hiệu máy bay tấn công, tôi đi canh gác ở khu vực cầu Yanagi mà mình phụ trách. Đối với người đi canh gác hôm trước, giờ đi làm ngày hôm sau sẽ được điều chỉnh từ 8 giờ thành 8 giờ 30 phút.

Nhưng do không nhận được thông tin đó, vào ngày 6 sau đó, tôi đã đến công ty lúc 8 giờ. Hóa ra, như thế lại là may.

Do còn 30 phút nữa mới đến giờ làm việc, lúc đó, tôi xuống nhà tắm dành cho nhân viên ở tầng hầm để giặt bộ đồng phục đã mặc tối hôm trước. Tôi cúi người xuống để giặt đồ, thì đột nhiên, từ phía trước mặt, một luồng khí bom dội đến, làm tôi bị bắn đập vào bức tường ở phía sau và bất tỉnh. Tôi không nhớ gì ngoài hình ảnh một ánh sáng lóe lên. Khi tôi tỉnh lại thì xung quanh tối đen do bụi, nhưng tôi nhìn thấy ánh lửa cháy ở khoảng tầng 4 hay tầng 5, và nghĩ phải làm gì đó không thì chết, nên đã tỉnh hẳn lại. Trong bóng tối đến mức không nhìn thấy chút nào trước mặt, tôi chỉ biết lần theo trí nhớ và rờ tay phía trước để bước đi. Trong tình trạng đó, có lúc tôi nghĩ trước mặt là cầu thang nên tiến tới thì lại va phải cái gì đó, nhưng cuối cùng tôi cũng ra được trạm canh gác ở ven tòa nhà. Từ trạm canh gác, tôi nhìn thấy đường tàu điện. Khi ra đến đường tàu điện, tôi thấy tàu điện đỗ nằm ngang, đập vào nhà dân. Tôi nghĩ tình hình nghiêm trọng. Biết trốn đi đâu đây, muốn hỏi cũng chẳng có ai cả.

Nơi lánh nạn của chúng tôi là sân trường Trung học số 1 (Trường Trung học cơ sở cấp 2 tỉnh lập Hiroshima số 1), nằm ở phía Nam công ty. Nhưng tôi đã không nghe được thông tin đó, nên đi theo đường tàu điện về phía Bắc, rẽ phải ở trước đền Shirakami, theo đường Takaya-cho về hướng Đông. Dọc đường, có tường rào của trường nữ sinh tỉnh (Trường Trung học phổ thông Nữ sinh tỉnh lập Hiroshima số 1) đã bị bom đánh đổ xuống đè lên một người phụ nữ, không biết là trẻ hay già chỉ ngoi được cõ lên kêu cứu. Nhưng lúc đó, bản thân tôi cũng đang bị chảy máu, lưng dầm máu vì bị mảnh kính cửa, nên chỉ đi trốn cho mình thôi cũng đã kiệt sức rồi.

Thế rồi, tôi đi dọc sông Takeya xuống phía Nam, về hướng cầu Miyuki. Gọi là sông Takeya nhưng đây chỉ là một con kênh nhỏ, không có trong bản đồ, chảy dưới lòng Fukuya. Trên đường, tôi không thấy những người đi trốn khác, nhưng ở các ngôi nhà bên kia sông Takeya, có vẻ mọi người đang vừa dọn dẹp vừa kêu về tình trạng kinh khủng này. Không biết lúc đó là mấy giờ, nhưng có lẽ nhiều giờ đồng hồ đã trôi qua.

Trước khi qua cầu Miyuki, xe tải của quân đội đi qua nên tôi lên nhờ xe và đi đến cảng Ujina. Sau đó tôi lên tàu đi lánh nạn ở Ninoshima. Trên Ninoshima có nhiều người bị thương đến lánh nạn, tình hình rất thảm khốc. Có một số lính cứu thương ở đó, nhưng tôi cũng chỉ được cuốn băng chứ không được chữa trị hẳn hoi, các miếng kính vỡ còn cắm nguyên trên lưng. Tôi không thể ngủ được vì xung quanh quá ồn ào những tiếng người hoảng loạn, người kêu khóc, người cầu vãn, rồi đến đêm vẫn có người chạy qua chạy lại nơi người khác đang ngủ, và vì thế lại

có người cứu lên. Suốt ngày mùng 6, tôi không được ăn gì. Đến sáng ngày mùng 7, tôi được cho cháo đựng trong ống tre, ăn cùng một quả mai muối. Tại Ninoshima tôi chỉ được ăn thế thôi.

Với tình hình như thế, tôi nghĩ mình sẽ chết mất nên xin người bên quân đội cho quay về. Ngày mùng 7, tôi lên tàu về cảng Ujina. May sao vừa có xe tải ở đó, nên tôi hỏi anh sĩ quan trên xe: “Xe đi đâu đấy anh?”, anh trả lời: “Đi đến Tòa thị chính.”, tôi đề nghị: “Cho tôi đi nhờ đến Tòa thị chính nhé.”, anh đồng ý: “Anh lên đi.”, thế là tôi được đưa đến sảnh trước Tòa thị chính. Tôi cảm ơn rồi xuống xe. Công ty tôi ở cách Tòa thị chính một chút về phía Bắc, nên tôi đi bộ đến đó. Khi đến công ty, tôi thấy 2 nhân viên mà tôi quen đang làm lễ tân nên tôi nói với họ: “Tôi sẽ đi di trú đến quê vợ ở Miyoshi.” và thông báo địa chỉ. Thế rồi, tôi đi bộ qua Kamiya-cho, Hatchobori đến nhà trọ ở Ushita-machi. Tôi ở đó một đêm rồi ngày mùng 8, tôi lên tàu từ ga Hesaka, đi đến Wada-mura, nơi mà vợ con đang trú ở đó. Nghĩ rằng vợ đang lo lắng, dù một tiếng thôi cũng phải cố gắng đến nơi càng sớm càng tốt, nên tôi rất vội vã. Tôi cũng không nhớ rõ khung cảnh dọc đường, nhưng hình ảnh xác người chôn đầy ở cầu Kohei ám ảnh tôi mãi liệt.

● Tình hình sau khi bom nguyên tử nổ

Khi tôi tới được Wada-mura, trên lưng tôi vẫn còn găm các mảnh kính vỡ. Hàng ngày, tôi ra sông, nhờ vợ rửa lưng. Máu khô đông cứng ở lưng tôi như những mảng nhựa than. Khi vợ tôi lấy kim cạy những cục máu ra, các mảnh kính vỡ cũng dính theo đó. Vợ tôi lấy sạch máu đông và các mảnh kính vỡ cho tôi như vậy mất khoảng 1 tuần hay 10 ngày gì đó. Chúng tôi nghĩ rằng đã lấy hết các mảnh kính vỡ, nhưng một số mảnh vẫn dính lại và mưng lên vào giữa những năm 1955 đến 1964, và tôi phải đến bệnh viện ngoại khoa ở Sakai-machi để phẫu thuật lấy chúng ra.

Tôi đến Wada-mura được một thời gian, vừa lấy hết các mảnh kính ra, chuẩn bị an tâm thì bố tôi từ Onomichi đến. Vì tôi đã không thể liên lạc với ai ở Onomichi, nên bố không nghĩ rằng tôi còn sống, nên ông đến để bàn xem nên tổ chức đám tang cho tôi ở đâu. Thấy tôi còn sống, ông vừa vui mừng, vừa ngạc nhiên khôn xiết, chỉ uống chén trà xanh ở hiên rồi nhanh chóng quay về Onomichi.

Trong thời gian ở Wada-mura tôi không thấy nội tạng có gì bất thường, tương đối khỏe khoắn. Nghỉ ngơi khoảng 3 tuần, tôi quay trở lại làm việc ở Hiroshima vào khoảng cuối tháng 8, đầu tháng 9.

Sau khi tôi quay lại làm việc được một thời gian, khoảng giữa tháng 9, khi hạt dẻ bắt đầu rụng, tôi bị đi ngoài ra máu nên về quê ở Onomichi để tĩnh dưỡng. Vì tôi bị đi ngoài ra máu, mọi người, kể cả bác sỹ, đều nghĩ rằng tôi bị kiết lị và đã bàn

đến nước cho tôi cách ly. Nhưng tôi đã hết đi ngoài ra máu nhờ ăn cơm hạt để chi tôi nấu cho. Nghe thật kì lạ, nhưng tôi nghĩ là như vậy. Tại Onomichi cơm ngon, tôi nghỉ ngơi 4,5 ngày thì khỏe lại nên lại quay về làm việc ở Hiroshima.

- Cuộc sống sau chiến tranh

Khi tôi quay lại làm việc, có rất nhiều nhân viên công ty đã bị mất chỗ ở, nên chúng tôi sống tập thể ở tầng 5 của công ty. Lúc đầu, chúng tôi tự nấu ăn, nhưng sau đó công ty đã thuê người nấu ăn cho chúng tôi.

Do tôi biết lái xe, nội dung công việc của tôi là lái xe tải ở Phòng Vật tư, Ban Tổng vụ, vận chuyển vật tư đến các Nhà máy phát điện trong tỉnh.

Vào năm 1946, gia đình tôi quay lại sinh sống cùng tôi. Sau giờ làm, đồng nghiệp giúp chúng tôi mua cột, dựng nhà ở Eno-machi. Chúng tôi đã sống ở Eno-machi 30 năm sau đó.

Chúng tôi cũng gặp nhiều khó khăn, nhưng không đến nỗi khổ sở về lương thực vì được bố mẹ vợ ở quê gửi gạo cho. Tuy nhiên, quần áo và chăn đệm chúng tôi đều đã gửi lại kho của công ty và bị cháy sạch, nên chẳng còn gì. Chúng tôi đã làm lại từ đầu với sự giúp đỡ của mọi người, như may quần áo lót từ yukata hay nhờ gia đình ở Onomichi gửi cho chăn đệm.

- Về sức khỏe

Chúng tôi sinh con gái thứ 2 vào tháng 7 năm 1947 và không khỏi lo lắng về di chứng của bom nguyên tử. Khi con gái đi nhà trẻ, những lúc con bị chảy máu mũi không ngừng, hay khác so với những đứa trẻ khác, tôi đã nghĩ có thể có liên quan đến bom nguyên tử.

Về bản thân tôi, năm 1956, tôi bị u lao, một dạng u, khiến cho lượng bạch cầu của tôi giảm xuống 2000, lúc ít chỉ còn 1000. Từ trọng lượng 65kg, tôi bị sụt mất 8kg. Trong vòng 1 năm 3 tháng, từ tháng 7 năm 1956 đến tháng 9 năm 1957, tôi phải nhập viện vào bệnh viện ở Hara, Hatsukaichi-cho (Nay là Hatsukaichi-shi). Tôi cũng nghỉ việc ở công ty 2 năm. Tôi vào viện đúng vào ngày 7 tháng 7, ngày lễ Tanabata. Lúc ăn sáng hôm đó, con gái tôi, đang học lớp 2 cấp tiểu học, nói: “Hôm nay các vì sao được gặp nhau, mà chúng ta lại phải chia tay nhỉ”. Nghe thế, mọi người đều rơi nước mắt.

Từ sau đó, tôi cũng không gặp phải bệnh gì nặng và sống khỏe mạnh cho đến khoảng giữa những năm 1998 đến 2007 khoảng mười mấy năm trước, tôi lại bị đi ngoài ra máu. Tôi vào Bệnh viện Chũ thập đỏ Nhật Bản cho đến khi hết đi ngoài ra máu, và được tiêm để cầm máu.

4 năm trước, khi phẫu thuật chữa trị bệnh ung thư tuyến tiền liệt, tôi được nhận giấy chứng nhận là nạn nhân của bom nguyên tử.

- Điều tôi suy nghĩ hiện nay

Năm nay tôi đã đến tuổi 94 và tôi cảm thấy biết ơn rằng mình đã có thể sống đến ngày hôm nay. Tôi nghĩ rằng tất cả là nhờ vợ tôi. Ngoài ra, các con tôi cũng đã hỗ trợ tôi rất nhiều. Tôi vô cùng biết ơn mọi người.

Cảm nghĩ về mẹ tôi

Kawaguchi Hiroko

- Tình hình trước ngày 6 tháng 8

Lúc đó, gia đình chúng tôi gồm có 4 người là mẹ tôi, anh trai, chị gái và tôi, sống ở Kamitenma-cho. Cha chúng tôi, Omoya Toshio, mất năm 1938 trong cuộc chiến tranh ở Trung Quốc. Khi cha mất, tôi còn nhỏ, nên chỉ biết mặt cha qua ảnh. Tôi nghe kể rằng, tôi thường nhìn ảnh thờ của cha ở nhà và nói: “Không ai mang cho cha đôi guốc gỗ của cha, nên cha không bước ra từ ảnh được.”

Mẹ tôi, Shizuko, đã thân gái một mình nuôi nấng chúng tôi. Mẹ là người coi trọng giáo dục hơn người, nên trong hoàn cảnh chiến tranh cũng cho tôi học nào là luyện viết chữ, múa ba lê. Khi anh trai tôi thi vào Trung học cơ sở cấp 2, ngày nào mẹ cũng đến khán ở đèn đến 100 lần. Dường như vì mất chồng, mẹ đã nghĩ: “Mình chỉ có thể để lại cho con cái sự giáo dục.”

Vì lẽ đó, mẹ tôi làm đến mấy nghề một lúc, ngày nào cũng quần quật từ sáng đến tối. Khi mẹ tôi làm việc đi phát báo buổi sáng, anh trai và chị gái tôi cũng giúp mẹ. Tôi nhớ rằng lúc đó tôi còn nhỏ những cũng đi đằng sau theo gia đình.

Tuy ngày nào mẹ tôi cũng làm việc rất bận rộn, nhưng may sao có gia đình chú tôi sống ở trong cùng khu phố, gia đình ông tôi sống ở Hirose-motomachi cũng gần đó, và vì hàng xóm thời đó cũng đối đãi với nhau như người trong nhà nên mọi người cùng giúp đỡ, trông nom chúng tôi.

Khi đó, ở rất nhiều trường phổ thông cơ sở tổ chức di trú tập thể, hay di trú đến nhà người thân của học sinh ở vùng nông thôn. Lúc đó, tôi đang học lớp 3 Trường phổ thông cơ sở Tenma, đã tham gia di trú tập thể đến một ngôi chùa ở Yuki-cho, cùng với chị gái tôi là Sumie, lúc đó học lớp 6 cùng trường. Mặc dù, hàng tuần, mẹ tôi và anh trai tôi là Toshiyuki, mang khoai...vv đến thăm chúng tôi, nhưng đối với những đứa trẻ nhỏ như chúng tôi, phải sống xa cha mẹ vẫn rất khổ sở. Mẹ bảo: “Nếu chết thì mẹ con cùng chết”, thế là tôi cũng nói: “Con muốn về, muốn về rồi”, và cùng về nhà ở Kamitenma-cho. Bây giờ nghĩ lại, có khi nếu chúng tôi cứ ở lại nơi di trú, thì lúc bom nổ, mẹ và anh trai tôi có lẽ cũng đã đến đang gặp chúng tôi, vì thế có thể mọi người đều đã được bình an, khỏe mạnh.

- Tình hình ngày 6 tháng 8

Ngày 6 tháng 8, tôi được nghỉ học nên cùng bạn đi chơi ở gần đó.

Thấy máy bay B29 vừa bay vừa xả khói, tôi lập tức lấy hai tay che mắt và tai. Thời đó, chúng tôi được huấn luyện là nếu thấy bom rơi, thì phải che mắt và tai nên tôi làm như vậy một cách vô thức. Vì che mắt lại, nên tôi không nhìn thấy ánh sáng lóe lên.

May sao, chỗ tôi ở lúc đó là hiên của một ngôi nhà, nên nhờ được che chắn bởi bức tường, tôi không bị thương và cũng không cảm thấy sức nóng. Bạn đi cùng tôi cũng chỉ bị thương nhẹ ở đầu, nên chúng tôi cố sức len ra khỏi khe của ngôi nhà, và về nhà.

Khi tôi về nhà, mẹ tôi đã bị thương do bom và đang đợi tôi. Hôm đó, mẹ tôi ra ngoài để đi nhận gạo được cấp phát, trên đường về thì bị trúng bom. Mẹ tôi nhanh chóng đưa tôi đi trốn, chỉ mang theo túi đồ cứu thương.

Khi nhìn ra xung quanh, tôi thấy các ngôi nhà đổ nát và thành cầu đang bốc cháy. Chúng tôi băng qua cây cầu đó, đi về hướng Koi. Trên đường đi, chúng tôi nhìn thấy một người bị cháy đen thui đang cầu cứu: “Cho tôi xin nước, cho tôi xin nước.” Nhưng chúng tôi đang phải cố hết sức để chạy trốn nên chẳng giúp được gì cho người đó. Đến bây giờ, tôi vẫn còn hối hận đã không hỏi dù chỉ là tên của người đó.

Cuối cùng, chúng tôi cũng đến được Trường phổ thông cơ sở Koi, và tôi nhận ra mình đang chân đất. Chạy trốn trong đồng ruộng nát như vậy mà tôi lại không hề bị thương.

Ở trường, trong lớp học và hành lang đều có rất nhiều người bị thương. Mẹ tôi được sơ cứu các vết thương. Mẹ tôi bị bỏng nặng ở khắp tay, chân và lưng, mặt cũng bị bỏng nhẹ, rồi đầu cũng bị toác một vết lớn. Mẹ tôi chỉ được bôi thuốc một chút rồi thôi. Bây giờ nghĩ lại, tôi cũng không chắc lúc đó mẹ có được bôi thuốc thật không.

Sau đó, tôi cùng mẹ đi đến nơi lánh nạn đã được chỉ định của khu phố ở Ogawachi-machi. Khi chúng tôi vừa đến nơi lánh nạn thì trời đổ mưa đen kịt. Chúng tôi nhặt một tấm tôn rơi gần đó, và trú mưa dưới đó. Vừa lúc mưa tạnh thì anh trai tôi, Toshiyuki, đi tới.

Lúc đó, anh trai tôi đang học năm thứ 2 ở Trường Công nghiệp Matsumoto, và đang đi làm việc theo dạng học sinh tập kết lao động ở một nhà máy ở Kanawajima ở gần biển Ujina. Trong lúc đang cùng bạn đi đến nơi làm việc, anh bị trúng bom ở gần cầu Miyuki, nhưng do lo lắng về gia đình chúng tôi, anh không đi đến nơi làm việc nữa mà quay về nhà. Ở gần trụ sở chính của Công ty Tàu điện Hiroshima, cả bên đường đều bốc cháy, không thể đi qua được, anh đi hướng Trường trung học cơ sở cấp 2 Shudo, băng qua sông Motoyasu và sông Ota bằng thuyền, rồi sau đó đi qua cầu và đến khoảng trưa mới đến được Kannon-machi. Trên đường, anh đi qua một nhà trẻ bị sập, có người bị đè dưới tòa nhà đổ nát và cầu cứu, nhưng anh đã không thể giúp được họ. Anh trai tôi đã vội vã về nhà càng sớm càng tốt để xem

liệu gia đình có được an toàn hay không. Anh nói rằng anh thấy vô cùng tội nghiệp cho họ.

Tôi được nghe kể sau đó rằng, khi về đến nhà, thấy lửa cháy đến sát hông nhà, anh vội vàng lấy xô cứu hỏa, và dập tắt lửa. Sau đó, không thấy ai ở nhà, nên anh đi đến Ogawachi-machi để tìm chúng tôi, và chúng tôi đã được đoàn tụ.

Sáng ngày mùng 6, hình như chị gái tôi có nói: “Con không muốn đến trường.”. Nhưng mẹ tôi muốn chị tôi tiếp tục học lên trường Trung học Phổ thông nữ sinh Yamanaka nên không cho phép chị nghỉ học. Sáng hôm đó, mẹ tôi như thường lệ, đã đưa chị tôi đến trường, nhưng chị tôi đã không trở về.

● Tình hình sau ngày 7

Ngày hôm sau, anh trai tôi đến Trường phổ thông cơ sở Tenman để tìm chị gái tôi vì không thấy chị về. Anh trai tôi nghe nói hôm đó, chị gái tôi đang dọn dẹp ở phòng hiệu trưởng nên định tìm quanh đó, nhưng trường học đã bị sập bẹp dí, tất cả đều đã cháy thành tro và không còn gì sót lại.

Mẹ tôi, anh tôi và tôi lưu lại nơi lánh nạn ở Ogawachi-machi chừng 2,3 ngày, rồi sau đó, chúng tôi về nhà vì mẹ tôi lo lắng cho chị tôi.

Sau khi về nhà, mẹ tôi nằm liệt giường ngủ mê mết. Mẹ chỉ được sơ cứu vết thương đúng một lần là lúc bôi thuốc ở Trường phổ thông cơ sở Koi.

Nhà của chúng tôi may mắn còn sót lại, nên hàng xóm đến nhà chúng tôi lấy chăn nệm để dùng. Thấy như vậy, cô tôi là Omoya Sueko tức giận: “Thế là thế nào? Sao lại cho mọi người chăn nệm mà không đắp cho mẹ?”. Anh tôi mới là học sinh năm thứ 2 trường Công nghiệp, tôi mới là học sinh lớp 3 phổ thông cơ sở, nếu nói theo bây giờ là tuổi học sinh trung học cơ sở và tiểu học. Chúng tôi chỉ là trẻ con, chẳng làm được gì. Từ khi cô tôi đến, cô tôi đã chăm sóc bệnh tình cho mẹ tôi và chăm sóc chúng tôi. Ở nhà cô tôi, chồng cô, tức em trai của cha tôi là Shigeo đã được triệu tập đi đóng quân ở Yamaguchi, nhưng vì vợ và con gái là Nobue, đang ở Hiroshima nên 2 ngày sau, chú đã quay lại Hiroshima. Nếu không có cô và chú tôi, chỉ có lũ trẻ con chúng tôi, thì chắc là đã vô cùng khổ sở.

Mùng sao vết bỏng ở mặt của mẹ tôi đã nhanh chóng lành, nhưng vết bỏng ở lưng thì mãi không lành. Khi vết bỏng ở lưng đã khô tưởng như lành thì đột nhiên, da bong hẳn ra. Đằng sau lớp da, giò bám đầy bề mặt. Trước khi chúng tôi kịp phát hiện ra, giò đã sinh sôi, bám đầy lưng mẹ tôi, không thể nào lấy hết ra được. Mẹ tôi

nằm ngủ trong màn, tôi và anh trai nằm ngủ cạnh mẹ. Tôi không thể nào lờ đi mùi hôi thối của đám giòi đang sinh sôi.

Mẹ tôi bị thương nặng như vậy nhưng không hề kêu “đau” hay “ngứa” cũng không đòi uống nước. Nhưng mẹ chỉ nói: “Tôi muốn ăn đào, tôi muốn ăn đào.” Nên cô tôi đã đi đến Inokuchi để mua cho mẹ tôi. Bây giờ nghĩ lại, chắc hẳn là mẹ khát nước lắm.

Sáng ngày mùng 4 tháng 9, mẹ tôi mất. Khi cô tôi nói với tôi: “Này, cháu, mẹ chết rồi kia.”, tôi mới nhận ra là mẹ tôi đã qua đời. Cho đến lúc đó, cả tôi và anh tôi đều không nhận ra. Bây giờ nghĩ lại, mẹ tôi bị thương vỡ đầu nặng như thế mà sống được đến một tháng. Khi đội lính đến đưa những người bị thương lên xe tải để ra ngoại ô lánh nạn, mẹ tôi kiên quyết không rời nhà cho đến khi biết được tung tích của chị tôi. Trong những người cũng bị thương như mẹ tôi, có những người đã được chữa trị ở ngoại ô và khỏe mạnh trở lại. Mẹ tôi chỉ hết lòng lo lắng cho người chị không trở về của tôi, và đã cố sống để được gặp chị tôi.

Gia đình chúng tôi hỏa táng cho mẹ ngay ngày mẹ mất ở nơi từng là Koseikan. Tôi không có cảm giác buồn, cũng không khóc. Có lẽ tôi đã bị tê liệt hết cảm xúc. Hôm đó trời mưa, thi hài của mẹ tôi mãi không cháy hết.

Trong thành phố, các tòa nhà đều đã đổ nát, bị biến thành một cánh đồng bị cháy hết mặt, từ nhà chúng tôi có thể nhìn thấy ga Hiroshima và Ninoshima. Xác chết ở khắp nơi. Đội lính kéo những xác chết ở sông lên đem hỏa táng. Có những xác chết để nguyên đó hơn cả 1 tháng, chúng tôi vẫn đi qua, đi lại bình thường. Ngoài ra, lúc đó, tôi chưa biết đó là bom nguyên tử, mà chỉ biết không có cái để ăn nên chúng tôi hồn nhiên ăn những đồ ăn có thể bị nhiễm phóng xạ từ bom như khoai mọc trong vườn nhà người lạ hay gạo chôn dưới đất.

● Cuộc sống sau trận bom nguyên tử

Ngay sau khi mẹ mất, chúng tôi đến nhờ cậy nhà họ hàng ở Midorii-mura, ở nhờ trong nhà kho của họ hàng. Ông bà tôi đã tới đó từ trước. Khi bom nguyên tử nổ, ông tôi, Omoya Tomekichi và bà tôi, Matsuno, đang ở trong phòng khách tại nhà nên không hề hấn gì. Khi vừa đến Midorii-mura, ông tôi vốn khỏe mạnh, bỗngưng đổ bệnh, mất 5 ngày sau khi mẹ tôi mất. Chú tôi là Shoso, vốn sống cùng ông bà tôi ở Hirose-motomachi, lúc bom nổ hình như cũng ở hiên nhà, nhưng sau đó hoàn toàn mất tích.

Ở Midorii-mura, có nhiều điều khác với cuộc sống của chúng tôi từ trước tới nay, khiến chúng tôi rối loạn. Sau khi theo học ở trường tại Midorii-mura khoảng 1

năm, chúng tôi quay lại Hirose. Chúng tôi cùng chung sức, dọn chỗ để dựng nhà, dựng lên một căn nhà đơn giản và sống ở đó. Vợ chồng cô chú tôi, thay thế cha mẹ tôi, nuôi nấng tôi và anh trai tôi như chính con của mình. Tôi hoàn toàn không có cảm giác đau buồn vì cha mẹ đã mất đi.

Tuy nhiên, khi tôi dần trưởng thành, tôi dần dần thấy nhớ cha mẹ. Tôi được cùng nuôi nấng với em họ như chị em gái. Khi nhìn thấy em họ có gia sư kèm học từ bậc tiểu học, tôi cảm thấy ghen tị và hơi buồn. Tôi sống cùng gia đình chú tôi cho đến khi kết hôn. Vì nhà chú tôi là xưởng sản xuất đồ nội thất, tôi đảm nhiệm việc kế toán ở đó.

- **Kết hôn, và bệnh tật**

Ngày xưa, có nhiều người giấu việc mình là nạn nhân của bom nguyên tử, đặc biệt là phụ nữ, vì còn phải nghĩ đến việc kết hôn, nên nhiều người giấu đi việc mình là nạn nhân bom nguyên tử, không đăng ký sổ theo dõi sức khỏe dành cho nạn nhân bom nguyên tử. Bây giờ tôi thấy thật may là tôi đã đăng ký xin sổ theo dõi sức khỏe sau khi bắt đầu phát sổ được một thời gian. Còn về kết hôn thì tôi đã luôn nghĩ rằng mình sẽ kết hôn với người do vợ chồng cô chú tôi chọn lựa. Vì thế, tôi đã kết hôn với người được giới thiệu xem mắt, và thật may là anh ấy không ngại ngần về việc tôi là nạn nhân của bom nguyên tử.

Sau khi kết hôn, tôi lo lắng về những đứa con sinh ra. Tôi bị ung thư tuyến giáp. Anh trai tôi và em họ tôi cũng bị ung thư. Sau khi tôi kết hôn, sinh ra con gái, con tôi bị u dây thần kinh thính giác. Tôi lo lắng rằng con bị bệnh do ảnh hưởng của bom nguyên tử.

- **Suy nghĩ về hòa bình**

Tôi thường xuyên nói chuyện về kí ức của bản thân trong trận bom nguyên tử với các trẻ em. Ngoài ra, tôi còn cùng các em đi đến Bảo tàng Tưởng niệm Hòa Bình, chỉ cho các em biết tình cảnh khi bom nguyên tử rơi xuống.

Ngày xưa, bận rộn với cuộc sống hàng ngày tôi đã thậm chí không có thời gian đi viếng mộ gia đình, nhưng bây giờ thỉnh thoảng đi, nói chuyện với mọi người rồi mới về nhà. Tôi nghĩ giá như mẹ tôi còn sống thì tôi có thể báo hiếu với mẹ. Vì thế, khi nhìn thấy các cụ bà ở tuổi như mẹ tôi, tôi lại muốn làm những việc hiếu thảo mà tôi đã không làm được cho mẹ tôi, nên tôi không thể bỏ mặc họ được.

Ngoài ra, tôi thấy biết ơn vì mình có thể sống mạnh khỏe như thế này trong khi biết bao người khác đã phải hy sinh. Và, khi nghĩ về người mẹ đã mất, tôi thấy

muốn sống lâu và khỏe mạnh vì các con của tôi.

Dù muốn, cũng không thể quên được
chuyện của mùa hè năm ấy

Shimotake Chiyoko

● Cuộc sống trong thời gian chiến tranh

Tôi sinh ra vào năm 1921 (Năm Taisho thứ 10) ở Tonoga-mura, Yamagata-gun (sau này đổi tên thành Kake-cho và nay là Akiota-cho), tỉnh Hiroshima.

Từ khoảng năm 1940 hay 1941 gì đó, tôi đã rời cha mẹ, đi học trà đạo, cắm hoa, và các nghi thức xã giao khác, theo hình thức nội trú tại nhà một cô giáo dạy về nghi thức, nổi tiếng là nghiêm khắc, ở làng Tsutsuga (Nay là Akiota-cho). Tôi nghĩ là việc này đã có ích cho tôi rất nhiều trong cuộc sống sau này. Vài năm sau, sau khi cô giáo mất đi, được sự đề nghị từ Chủ tịch Ủy ban giáo dục của làng Tsutsuga, tôi thay cô dạy về các nghi thức xã giao. Tôi được nhận thù lao cho việc dạy học từ làng, nên bắt đầu có thu nhập.

Trong hoàn cảnh đó, tôi quen biết anh Kawamoto Hisashi, cháu của trưởng làng Tonoga và kết hôn với anh vào tháng 5 năm 1944 (Năm Showa thứ 19). Mối duyên của chúng tôi là do bố tôi làm việc tại văn phòng chính quyền làng Tonoga. Sau khi kết hôn, chúng tôi và bố mẹ chồng tôi (Bố chồng: Kamesaburo, mẹ chồng: Sekiyo), 4 người cùng chung sống ở gần cầu Tsurumi, tại Hijiyama-honmachi, thành phố Hiroshima. Chồng tôi đã từng kinh doanh đồng hồ, nhưng vì trong một khu phố không cần có nhiều cửa hàng cùng lĩnh vực kinh doanh, nên chồng tôi đã đi nơi khác để làm việc. Trong tình cảnh khó khăn thời chiến, thời mà không cần đến 2 người nội trợ ở cùng một nhà, phụ nữ cũng cần đi làm, nên ngay tháng sau tháng kết hôn, tôi bắt đầu đi làm ở Kho vũ khí lục quân ở Kasumi-cho, nơi bố chồng tôi làm việc.

● Trước khi bom rơi xuống

Quê nhà chồng tôi cũng ở làng Tonoga. Mẹ chồng tôi dự định đi tới làng Tonoga vào ngày 3 tháng 8, nhưng sáng hôm đó bà lại đột nhiên bảo: “Con đi trước đi. Mẹ sẽ đi vào đợt lễ Vu lan và ở đó 10 ngày”. Vì thế, tôi đi về quê ở làng Tonoga từ ngày 3 đến ngày 5 tháng 8. Khi tôi đang băng qua cầu Tsurumi, mẹ chồng tôi đuổi theo, đưa ra một cái ô che nắng vẫn còn tốt và bảo tôi mang về để ở nhà bố mẹ tôi vì ở Hiroshima, nếu có máy bay tấn công thì chẳng biết sẽ ra sao. Thế rồi, những lời cuối cùng mẹ chồng tôi nói với tôi là: “Cho mẹ gửi lời hỏi thăm bố mẹ con. Con nhớ về đúng ngày mừng 5 như đã hứa nhé.” Tuy nhiên, lúc đó, tôi không nghĩ đó lại là lần cuối cùng. Khi về nhà bố mẹ đẻ, theo lẽ thường, tôi muốn ở lâu hơn dù chỉ một chút, muốn thông thả nghỉ ngơi nên tôi quyết định lên chuyến xe khách cuối cùng vào tối ngày mừng 5 để quay về. Thế nhưng, khi tôi định về, thì bị từ chối không cho lên xe, nên tôi chẳng còn cách nào khác là về nhà bố mẹ đẻ. Bố tôi, khi biết tôi đã không quay về nhà chồng thì mắng tôi một cách nghiêm khắc: “Con

người không biết giữ lời hứa thì bỏ đi. Thật là có lỗi với bố mẹ nhà Kawamoto quá.”, và gửi điện tín đến nhà chồng tôi là Kawamoto để thông báo rằng ngày mai, nhất định sẽ bắt Chiyoko quay về.

● Từ ngày 6 tháng 8 đến ngày 9 tháng 8

Ngày hôm sau (ngày 6 tháng 8), đáng lẽ tôi phải lên đường từ sáng sớm vì đã quá ngày hứa, nhưng tôi lại rất thông thả. Nếu như tôi ra khỏi nhà từ sáng sớm thì tôi đã ở gần tâm nổ hơn khi bom rơi. Thế rồi, đã đến 8 giờ 15 phút. Trong khi tôi cảm thấy có gì đó lóe sáng, một âm thanh rất to vang lên, làm rung chuyển cả mặt đất. Trong lúc đó, nhiều mảnh giấy bị rách hoặc cháy xém có ghi chữ “Thành phố Hiroshima” bay tới, nên tôi nghĩ chắc ở Hiroshima đã xảy ra chuyện gì đó. Một lúc sau, quả nhiên có thông báo rằng ở Hiroshima đã xảy ra việc rất khủng khiếp. Tôi đã định về Hiroshima, nhưng có vẻ như phụ nữ và trẻ em không thể đi bộ trong tình hình đó, nên bố tôi đi trước để xem tình hình trong thành phố Hiroshima thế nào. Trước tiên, bố tôi đi đến ngôi nhà mà chúng tôi đã sống ở Hijiyama-honmachi thì toàn bộ đã bị thiêu cháy. Ở nơi ngôi nhà đã cháy rụi, bố tôi thấy một tấm bảng đề rằng mọi người đang ở kí túc xá của Kho vũ khí lục quân nên ông đi tới đó, và gặp được chồng tôi cùng với bố mẹ chồng tôi. Nhưng mẹ chồng tôi đã đang vật vã vì bị bỏng rất nặng, chỉ còn hấp hối. Sau khi kiểm tra tình hình của chồng và bố mẹ chồng tôi, bố tôi đi đến Higashi-Hakushima-cho để xem tình hình của chú tôi. Nhà của chú tôi bị sụp đổ hoàn toàn, nên chú tôi đã đi trú ở khu vực gần Koi. Em họ tôi đã thiệt mạng trong khi đang đi hoạt động giải phóng nhà cửa theo dạng học sinh tập kết lao động.

Bố tôi quay lại làng Tonoga sau khi đã đi một vòng xem tình hình chỗ này, chỗ kia. Được bố báo tin là chồng đang ở kí túc xá của Kho vũ khí lục quân, sáng ngày 8 tháng 8, tôi đi xe khách rồi chuyển tiếp sang tàu hỏa (tuyến Kabe), đi vào thành phố Hiroshima. Dọc đường, ở quảng trường trước ga Kabe, nhiều người bị thương chỉ còn hấp hối đang được để nằm đó. Ở phía đầu họ chỉ để một cái hộp lon. Có những người tới để tìm gia đình, nhìn quanh và gọi tên người thân, nhưng chẳng ai còn đủ sức để trả lời. Nhìn thấy nhiều người bị thương như vậy, tôi cảm thấy vô cùng lo lắng về gia đình mình.

Tàu hỏa dừng ở gần ga Mitaki, để hành khách đi xuống. Sau đó, tôi mang những thực phẩm nhận từ bố mẹ để như mai muôi và gạo, đi đến kí túc xá của Kho vũ khí lục quân. Tuy nhiên, nhà cửa bị cháy hết chỉ còn lại đồng không mông quạnh, nên tôi chẳng biết đi hướng nào, chẳng tìm thấy tòa nhà mà tôi muốn đến, nên tôi cứ đi vòng quanh. Tôi thấy có ánh lửa cháy, nên nghĩ là có ai đó ở gần, định tới hỏi đường, thì khi đến gần, tôi phát hiện ra đó là lửa hỏa táng xác người. Xác người

được đốt ở khắp mọi nơi, chẳng cần biết chỗ đó là trên cầu, ven đường hay giữa cánh đồng. Nhìn thấy ánh lửa đốt xác người chết, tôi cũng chẳng cảm thấy gì, cũng chẳng thấy có mùi. Tôi nghĩ các giác quan của tôi đã bị tê liệt.

Vào 3 giờ đêm ngày mùng 9, cuối cùng, tôi đã đến được kí túc xá của Kho vũ khí lục quân. Mẹ chồng tôi đã qua đời, nhưng vì vừa mới chỉ mấy tiếng trôi qua từ khi bà mất, nên thi hài vẫn còn để cạnh đó. Vì mẹ chồng tôi đã đang ở giữa ruộng khi bom nguyên tử rơi, nên bà bị bỏng hầu như toàn thân, cằm và ngực bị cháy hết, hình hài nhìn vô cùng thảm khốc. Theo lời bố chồng tôi, khi không thấy tiếng mẹ chồng tôi rên rỉ như từ trước đến lúc đó, ông đột nển nhìn thử, thì mẹ chồng tôi đã mất. Ngày hôm sau, bố chồng tôi đóng một cái quan tài gỗ, cho thi hài của mẹ chồng tôi vào đó và hỏa táng ở ruộng khoai.

● Cái chết của chồng tôi

Chồng tôi đang ở trong nhà lúc bom nổ nên hoàn toàn không bị bỏng, cũng không có vết thương nào mà mắt thường nhìn thấy được. Khi nghe thấy tiếng thét của mẹ chồng tôi, lúc đó đang làm việc ngoài đồng, chồng tôi đã chạy ra ngoài để cứu bà.

Tôi tỉnh giấc lúc 5 giờ sáng ngày 15 tháng 8. Chồng tôi bảo tôi rằng: “Vẫn chưa cần phải dậy đâu.”, nhưng vì hôm đó là 7 ngày sau khi mẹ chồng tôi mất, tôi định làm thịt viên để cúng, nên dậy chuẩn bị. Thế rồi, tôi chuẩn bị cháo để 3 người chúng tôi ăn, định gọi chồng tôi dậy ăn, thì không thấy chồng trả lời. Chồng tôi đang nằm cạnh bố chồng tôi ở trong căn phòng rộng 3 chiếu tatami, nhưng anh đã mất trước khi bố chồng tôi kịp nhận ra. Vì ruồi bắt đầu bâu đến xác chồng tôi, nên để có thể sớm hỏa táng, chúng tôi phát tang rằng chồng tôi mất ngày 14, mặc dù thực tế là ngày 15, và hỏa táng luôn vào ngày hôm đó. Lúc đó, bố chồng tôi cũng đóng quan tài và cho thi hài chồng tôi vào đó, đem hỏa táng. Bố chồng tôi đã rất đau khổ khi châm lửa hỏa táng mẹ chồng tôi, nên nhờ tôi châm lửa lần này. Tuy nhiên, cảm giác châm lửa để đốt một người mà đến sáng hôm đó vẫn còn đang thở thật vô cùng khó khăn. Dù như thế vẫn phải hỏa táng, nên tôi đành cố châm lửa, nhưng không thể ở đó lúc lửa bắt đầu cháy. Tôi định đi ra xa nhưng chân run rẩy, không đứng lên được, cũng không thể bước đi được. Chẳng còn cách nào khác, tôi đành bò về nhà, nhưng do mặt đất còn nóng vì xác người được đốt ở khắp nơi, tôi bị bỏng ở bàn tay, đầu gối và chân.

Ngày hôm sau, tôi đi nhặt xương chồng tôi, cảm thấy lạ lùng là máy bay của địch bay ngay trên đầu mà không thấy còi cảnh báo báo động. Chiến tranh đã kết thúc mà sau đó một khoảng thời gian tôi vẫn không biết.

● Kali xyanua dùng để tự tử

Ở Kho vũ khí lục quân, tất cả nhân viên nữ đều được phát chất kali xyanua. Nó được phát để chúng tôi uống nếu bị lính Mỹ hãm hiếp, vì điều đó vô cùng nhục nhã. Khi chồng tôi mất đi, tôi thấy mình chẳng sống để làm gì nữa, nên định uống kali xyanua. Trong lúc bố chồng tôi đang đi nộp giấy báo tử của chồng tôi tại văn phòng chính quyền, tôi đã uống nước, chuẩn bị rắc kali xyanua vào miệng, thì đột nhiên, trong đầu tôi thoáng hiện lên ý nghĩ không biết bố chồng tôi sẽ nghĩ thế nào nếu về nhà và thấy tôi đã chết. Tôi nghĩ là mình không được chết, mình có nghĩa vụ phải chăm sóc bố chồng, nên đã thôi uống kali xyanua. Tôi cắt đi mái tóc dài của mình, cho vào thiêu cùng với thi hài chồng tôi và nói: “Tha lỗi cho em. Em không thể đi cùng anh. Đây là tình cảm của em.” Nếu không vì bố chồng tôi, thì tôi đã uống kali xyanua rồi.

Sau khi trở về làng Tonoga, tôi vẫn mang kali xyanua theo mình. Một người em trai của tôi thấy vậy, nói là nếu tôi có thứ này trong tay thì chẳng biết được sẽ làm gì, và đem đốt. Tôi không có từ nào để diễn đạt được mùi của chất đó khi cháy.

● Cái chết của bố chồng tôi

Bố chồng tôi đang ở Kho vũ khí lục quân lúc bom nổ, bị bỏng nặng ở lưng. Vì thế, ông luôn nằm sấp khi ngủ. Sau khi chồng tôi qua đời, tôi định về làng Tonoga cùng với bố chồng tôi. Nhưng bố chồng tôi đã mất vào ngày 25 tháng 8. Tôi mới có 24 tuổi mà đã mất đi mẹ chồng, chồng, bố chồng, chỉ còn lại một mình. Tôi đã nghĩ là mình chết cũng được rồi. Thế nhưng, tôi nghĩ rằng mình có trách nhiệm mang di cốt của 3 người về quê, chôn cất cho gia đình, nên chưa chết được.

● Đến làng Tonoga

Cuối cùng, ngày 6 tháng 9, tôi mang di cốt của chồng và bố mẹ chồng về làng Tonoga. Họ hàng của chồng tôi đã tổ chức lễ tang tại nhà của họ. Vào thời đó, tôi rất gầy, thể trạng cũng không được tốt, nên bố mẹ và anh em tôi đều bảo vệ tôi. Tôi nghĩ tôi có thể sống đến ngày hôm nay là nhờ ơn tất cả mọi người. Tôi cảm thấy biết ơn vì mình sinh ra có bố mẹ và anh em. Đến bữa cơm, vì mọi người đều ăn nên tôi cũng ăn theo. Ngày xưa, khi không có gì để ăn, nên khi thấy không muốn ăn, cũng nghĩ là không ăn thì thiệt, nên phải cố ăn. Tôi nghĩ chính như thế lại là tốt.

Sau khi trở về làng Tonoga, tôi quay lại thành phố Hiroshima một vài lần cùng với bố tôi. Một ngày, chúng tôi bị một người ngoại quốc, từng là tù binh chiến tranh, đuổi theo sau trong thành phố Hiroshima. Trước đó, chúng tôi đã đi bộ đến nhiều nơi nên đã sẵn mệt, lại còn phải tiến đi trên những chỗ chẳng có đường sau cơn bão

Makurazaki. Chúng tôi đã chạy hết sức và trốn được, nhưng đó là một kí ức vô cùng sợ hãi, mà tôi không sao quên được.

● Tái hôn

Tôi tái hôn vào năm 1957. Hôn phu của tôi có 3 con riêng, đứa bé nhất lúc đó được 2 tuổi. Cho tới lúc đó, tôi chưa từng nuôi con, nên lúc đầu, tôi định từ chối. Tuy nhiên, khi gặp lũ trẻ, tôi thấy chúng quá dễ thương, mà bản thân tôi cũng có vẻ sẽ không sinh con được nữa, nên tôi nghĩ được nuôi nấng lũ trẻ này có thể sẽ rất vui, vì thế quyết định kết hôn.

● Tình trạng sức khỏe

Cho tới nay, tôi đã nhiều lần lo lắng về thể trạng của mình. Tôi đã được nhiều bác sĩ chữa trị. Khi tôi đến phòng khám nha khoa, tôi được yêu cầu đưa một bác sĩ nội khoa đến cùng vì máu tôi không ngừng chảy khi nhổ răng.

Khoảng 7 năm trước (năm 2001, năm Heisei thứ 13), tôi phải phẫu thuật vì bị ung thư buồng trứng. Vì ung thư di căn đến ruột, nên tôi phải phẫu thuật lớn, cắt đi 50cm ruột. Bệnh ung thư buồng trứng vốn khó chữa trị, lại thêm việc di căn đến ruột, vậy mà tôi cũng qua khỏi, thật là kì diệu.

Khi bị ung thư buồng trứng, tôi thấy thức ăn đắng, và gần đây, tôi lại bắt đầu thấy đắng nên đến bệnh viện khám, được chẩn đoán là bị tắc ruột, vì thế lại nhập viện.

● Di chứng từ bom nguyên tử

Tôi không bị bỏng trực tiếp do bom nguyên tử, nhưng do ruồi đẻ trứng khắp người tôi, ở tay, chân, lưng nên giòi đã bò ra đây từ dưới da tôi. Lúc đó, tôi rất đau, như thể bị ruồi trâu đốt. Trên lưng tôi vẫn còn đầy sẹo của lũ giòi để lại, nên tôi không muốn đi đến những nhà tắm công cộng như là suối nước nóng onsen.

Khi bác sĩ ở bệnh viện nhìn thấy lưng tôi, cũng hỏi là tôi bị làm sao. Khi tôi trả lời là do di chứng từ bom nguyên tử thì thường bị hỏi là khi bom nổ, tôi đã đưa lưng ra ngoài hay sao, nhưng không phải như vậy.

Tôi nghĩ rằng hòa bình rất quan trọng và không được gây chiến tranh. Ngay trong gia đình, không hay gì nếu có chuyện hục hặc, chúng ta phải tránh để không xảy ra hục hặc.

Thật may mắn

Miyachi Toshio

- Cuộc sống lúc đó

Tôi sinh ra vào năm 1917 ở Nakanosho-mura, Mitsugi-gun (Nay là Innoshima-Nakanosho-cho, Onomichi-shi). Cha tôi làm việc ở Bưu điện Nakanosho còn mẹ tôi làm nội trợ nhưng cũng trông rọt thêm trên một mảnh ruộng nhỏ. Tôi là con trai đầu trong gia đình, sau 3 chị gái, và một em trai sinh sau tôi 2 năm. Năm 1924, em gái tôi được sinh ra nhưng qua đời ngay. Rồi, mẹ tôi cũng qua đời. Sau đó, cha tôi và tôi, 2 người sống với nhau.

Năm 1939, tôi được lệnh triệu tập nhập ngũ, được phân đến Trung đoàn số 5 thuộc Sư đoàn pháo binh số 5. Tôi được phân đi tới mặt trận chiến trường ở Việt Nam và Trung Quốc trong 3 năm với tư cách là phân đoàn trưởng. Sau khi giải ngũ, tôi làm việc tại Chi nhánh Hikari của Cửa hàng bách hóa Marukashi, do em họ tôi điều hành kinh doanh. Năm 1943, tôi chuyển sang làm việc tại Chi nhánh Hikari của Công ty sản xuất thép Miyaji do ông nội tôi điều hành kinh doanh. Lí do tôi chuyển việc là trụ sở chính của công ty gần nhà cha tôi, nên tôi nghĩ như vậy sẽ tiện cho việc chăm sóc cha. Sau khi chuyển việc, tôi kết hôn rồi sinh con trai đầu lòng vào tháng 4 năm 1944.

Vào tháng 4 năm 1945, tôi được triệu tập nhập ngũ lần thứ 2. Lần này, tôi đưa vợ con đi di trú ở Innoshima. Lần này, tôi cũng được phân vào Trung đoàn pháo binh số 5, nhưng tôi làm việc tại trụ sở chính của Trung đoàn và đảm nhiệm việc quản lý đăng ký quân ngũ. Vì các đội quân chủ lực được cử đến các chiến trường để bảo vệ lục địa nên số lượng quân sĩ trực tại trụ sở chính rất ít. Trong đó, người đảm nhiệm việc quản lý đăng kí quân ngũ làm những công việc chính là lập danh sách tên của quân sĩ, phát sổ tay quân sĩ...vv, chứ cũng không diễn tập quân sự.

Cấp trên của tôi, Trung sĩ Okada, đến từ Kobatake-mura Jinseki-gun (Nay là Jinsekikogen-cho Jinseki-gun), là một con người rất tuyệt vời. Vì chỉ có 2 chúng tôi làm việc trong cùng một phòng, nên tôi rất được anh quý mến.

Vào tháng 6 năm 1945, tên của binh đội chúng tôi được đổi thành Đoàn pháo binh dự bị Quân khu Chugoku (Binh đội Chugoku số 111). Binh đội của chúng tôi đóng tại phía Tây của Lâu đài Hiroshima, 4 đến 5 tòa nhà 2 tầng được dựng lên ở quanh hào làm doanh trại, với 4 khẩu đội pháo binh túc trực.

- Tình hình trước khi bom nổ

Tôi định về làm việc tại công ty trước đây sau khi giải ngũ. Phía công ty cũng định như vậy. Giám đốc công ty gửi thư đến binh đội cho tôi rằng: “Tôi muốn cậu đến thành phố Hikari để có cuộc họp bàn quan trọng”. Tuy nhiên, đối với tôi, công ty dù sao cũng có liên quan đến họ hàng, tôi không muốn bị nghĩ rằng mình xin

ngủ với lí do như vậy, nên cảm thấy khó khăn để xin phép ra ngoài. Lúc đó, Trung sĩ Okada đã rất tốt bụng, nói với tôi: “Đừng lo lắng. Tôi sẽ xin phép cho chú, cứ an tâm”. Nhờ vậy, tôi đã xin được giấy phép đặc biệt để ra ngoài, và đi đến thành phố Hikari vào chủ nhật ngày 5 tháng 8. Tôi được phép đi với thông báo rằng mình sẽ quay về binh đội ngày hôm sau là thứ hai ngày 6 tháng 8, trên chuyến tàu hỏa dự kiến đến ga Hiroshima vào 9 giờ sáng.

Ngày 6 tháng 8, tôi dậy từ 4 giờ sáng, ăn sáng và lên tàu từ ga Hikari. Tôi nghĩ là lúc bom rơi vào 8 giờ 15 phút, tôi đang ở khoảng gần trước ga Iwakuni. Do tiếng tàu hỏa chạy âm nên tôi hầu như không nghe được tiếng động bên ngoài, cũng không phát hiện tiếng bom nổ. Thế nhưng, các hành khách đều nói: “Một đám khói đang dâng lên giữa trời Hiroshima trông như một khinh khí cầu quảng cáo”, và đồng loạt nhìn lên từ các cửa sổ bên phải tính theo hướng tàu chạy. Không có thông báo gì trên tàu, không ai biết chuyện gì đang xảy ra, tàu vẫn tiếp tục chạy, rồi đột nhiên dừng lại ở ga Itsukaichi. Do đoàn tàu phía trước đã dừng lại, nên không thể tiến thêm về phía Hiroshima được nữa, tất cả các hành khách đều bị yêu cầu xuống tàu. Vì tôi đã hứa là sẽ quay trở về binh đội sau khi đến ga Hiroshima vào 9 giờ, nên trở nên bấn loạn.

Trước ga Itsukaichi, khói từ đầu máy tàu hỏa bốc ra đen kịt, tối như đêm. Tôi đến mức chỉ có thể lờ mờ cảm thấy là có người đang di chuyển xung quanh. Một lúc sau, khói đen tan bớt, tôi nhận ra một chiếc xe tải của quân cảnh đang đỗ ở gần đó. Tôi nói: “Tôi muốn về chỗ binh đội, xin cho tôi đi nhờ đến Lâu đài Hiroshima”, có vẻ như lúc đó họ cũng vừa xong việc gì đó, nên đồng ý. Có 2 người, hạ sĩ và trung sĩ, đi cùng. Họ đều có vẻ khỏe mạnh, không có vết thương bên ngoài nào, nên có lẽ họ đã không bị trực tiếp hứng bom. Nếu bây giờ họ vẫn còn sống, tôi rất muốn gặp để nói cảm ơn họ.

● Tình hình đường phố sau khi bom nổ

Tôi không nhớ chính xác mình đã đi đường nào từ Itsukaichi đến Hiroshima, nhưng tôi nghĩ là đã đi qua một con đường chạy thẳng giữa cánh đồng. Trên con đường đó, từng dòng người dân đang đổ đi lánh nạn. Khi vào đến trong thành phố Hiroshima, chúng tôi chạy dọc theo đường tàu điện. Không biết có phải do mọi người đã đi lánh nạn hết hay không, mà thành phố không có bóng người, đến cả chó hay mèo cũng không thấy đâu.

Tôi đã xin được đi nhờ đến Lâu đài Hiroshima nhưng họ thả tôi xuống ở trước cầu Aioi. Từ cầu Aioi về đến chỗ binh đội rất gần. Tôi nghĩ là tôi có thể đi bộ về, nhưng mặt đường bị thiêu nóng rẫy, nên tôi đã không đi bộ qua được. Tôi đã cuộn

xà cạp quanh ủng buộc dây, nhưng cũng không tiến đi nổi đến một mét, chỉ biết đứng lại ở trước cầu Aioi.

Ở cầu Aioi, tôi cứ tiến 50cm lại lùi 50 cm, lặp đi lặp lại mấy lần như vậy, thì khoảng 1 giờ đồng hồ đã trôi qua. Đột nhiên, trời đổ mưa lớn đến mức hạt mưa như kim đâm vào da. Con mưa màu đen, khiến cho cả vùng như bị đổ dầu loang ra. Khi tôi đưa tay lau mặt bị mưa ướt, thì không cảm thấy có vẻ là dầu. Giữa đồng trống không đã bị thiêu cháy hết, không có một chỗ nào để trú mưa, nên tôi đành để mưa ướt toàn thân, đứng đợi mưa tạnh.

Sau khi mưa tạnh, không khí đột nhiên trở nên mát mẻ, khác hẳn với lúc trước, như là trời mùa thu. Con đường nóng rẫy lúc nãy cũng được mưa làm cho nguội đi, nên tôi có thể đi bộ lên được.

Khi tôi trở về đến binh đội, thì doanh trại đã ở trong tình trạng rất thảm hại. Các tòa nhà bị vỡ vụn, bị thiêu thành tro, bị mưa rửa trôi đi, sạch sẽ như thể chưa từng có gì ở đó. Trung sĩ Odaka bị bỏng toàn thân, trong tình trạng gần như chết, nhưng vẫn còn đang thở. Do anh bị bỏng làm thân hình biến dạng, tôi không nhận ra đó là Trung sĩ Okada. Khi Trung sĩ Okada gọi tôi: “Miyachi, thật may mắn” tôi mới nhận ra. Sau đó chúng tôi tạm thời chia tay. Đến chiều tôi, khi tôi quay lại chỗ đó thì Trung sĩ Okada đã được đưa đi đâu đó, không còn ở đó nữa. Kí ức của tôi cũng không được rõ ràng lắm, nhưng hình như, vào ngày 6 tháng 8, ngay sau khi cơn mưa màu đen đổ xuống, ở quãng bên kia Yokogawa, tôi đã gặp Đại tướng Hata Shunroku của Tổng tư lệnh quân sự, tập đoàn quân đội số 2. Trợ lý ở cạnh Đại tướng ra lệnh: “Cống Đại tướng Hata qua sông Tenma đừng để Đại tướng bị ướt”. Đại tướng Hata có vóc người nhỏ bé, nên tôi làm theo lệnh, cống ông qua sông mà không hề thấy nặng.

● Hoạt động cứu hộ

Ở khu doanh trại phía Tây, khoảng 90 binh lính còn sống sót sau vụ nổ bom tập hợp lại. Các binh lính này có nhiệm vụ hỏa táng xác người chết. Hôm qua là 250 người, hôm nay là 300 người, số xác chết được đem đi hỏa táng rất nhiều.

Điều lưu lại ấn tượng với tôi khi làm việc này là, ở cầu thang của Lâu đài Hiroshima, có 2 xác chết của binh lính Mỹ đang nằm lãn lóc. Vào thời đó, ở tòa nhà gần Lâu đài Hiroshima là nơi giam giữ các tù binh Mỹ, nên có lẽ 2 người này nằm trong số tù binh đó.

Vào ngày 6 tháng 8, vì không có gì để ăn, tôi đã dẫn theo 30 binh lính dưới quyền đi đến Tòa thị chính để đàm phán nhận bánh mì khô. Trái với dự kiến, chúng tôi tranh cãi với phía Tòa thị chính, và không được nhận bánh mì khô. Hôm đó,

chẳng còn cách nào khác, chúng tôi đành hòa đường với nước sôi để uống, hòng xua đi cơn đói. Từ ngày 7 tháng 8 trở đi, chúng tôi được phát cơm nắm và bánh mì khô nhờ vào hoạt động của đội cứu hộ từ ngoài thành phố đến.

Chúng tôi tiếp tục hoạt động cứu hộ đến cuối tháng 8, và ngủ ngoài trời trong suốt thời gian đó.

Ngày 31 tháng 8, cuối cùng cũng có lệnh giải tán binh đội. Khi giải tán, các tài sản trong kho của quân đội được chia cho các binh lính. Tôi được nhận quần phục và chăn. Trong số những binh lính xuất thân từ nông dân, có người được nhận ngựa chiến, cưỡi ngựa đi về nhà.

Ngày 1 tháng 9, tôi lên tàu từ cảng Itosaki, đi về Innoshima.

● Về bệnh tật

Khoảng 2 tháng sau khi trở về Innoshima, trong lúc đang đi tiêu ở ruộng, tôi ngạc nhiên thấy khoảng 1,8 lít nước tiểu màu nâu chảy ra. Sau đó, tôi tiếp tục đi tiêu ra nước màu nâu, rồi đến năm tiếp theo, tôi phải nhập viện vì bị rối loạn tiêu hóa. Sau đó, tôi lại phải nhập viện vì đau gan. Năm 1998, tôi nhập viện vì bị ung thư bàng quang và hiện nay vẫn đang tiếp tục điều trị.

Tôi nhận sổ theo dõi sức khỏe dành cho nạn nhân bom nguyên tử vào tháng 9 năm 1960. Trước khi nhận sổ, tôi cũng băn khoăn nhiều về việc mình có nên nhận hay không, nhưng vì cũng có sự khuyến khích của Tòa thị chính nên tôi đã nhận sổ. Sau đó, mỗi lần bị mắc các bệnh mà nguyên nhân có vẻ là do di chứng của bom nguyên tử, tôi thấy may mắn là mình đã nhận sổ.

● Cuộc sống sau chiến tranh

Sau chiến tranh, tôi mở một cửa hàng tạp hóa nhỏ ở Innoshima. Vì đó là một cửa hàng tạp hóa ở nông thôn, nên không chỉ bán thực phẩm mà kiêm cả xay gạo, xát lúa mì, lọc dầu, sau này còn kinh doanh cả thiết bị điện gia dụng nữa. Cuộc sống cũng không hẳn là dễ dàng, nhưng tôi cũng bằng cách này, cách khác xoay sở được, cho các con học được đến tận đại học.

Năm 1946, con gái đầu của tôi ra đời nhưng cả mẹ và con đều mất ngay sau đó. Năm 1947, tôi tái hôn với vợ tôi bây giờ và sinh ra con trai thứ hai, thứ 3 rồi con gái thứ hai. Những đứa con sinh ra sau chiến tranh đều có thể trạng yếu, khiến tôi lo lắng rằng đó là do di chứng từ bom nguyên tử từ tôi. Vợ tôi hình như có nói với con gái thứ hai của tôi rằng không được tiết lộ mình là thế hệ thứ 2 của nạn nhân bom nguyên tử, vì điều đó có liên quan đến chuyện kết hôn.

- Về người cấp trên đã mất vì bom nguyên tử

Tôi nghĩ rằng nếu chiến tranh còn tiếp diễn, thì Nhật Bản hẳn đã rơi vào tình trạng vô cùng thảm thiết. Tôi nghĩ rằng, có được hòa bình ngày hôm nay, là nhờ sự hi sinh của rất nhiều người.

Tôi đã tránh được việc trực tiếp hứng bom mà còn sống được như thế này là nhờ ơn Trung sĩ Okada lúc đó đã tốt bụng xin cấp phép cho tôi ra ngoài. Tôi không nắm được tin tức gì từ sau khi gặp anh vào ngày 6 tháng 8, nghe anh gọi lần cuối cùng: “Miyachi, thật may mắn”, nên lòng băn khoăn mãi không nguôi. Hiểu được tâm tư “Muốn bày tỏ lòng biết ơn đến anh” của tôi, các con tôi đã tìm kiếm trên Internet, rồi còn gọi điện đến từng ngôi chùa để tìm nơi đặt mộ của Trung sĩ Okada.

Năm 2007, cả gia đình tôi đã đến viếng mộ Trung sĩ Okada. Được đến viếng mộ, bày tỏ lòng biết ơn đến Trung sĩ Okada, cuối cùng tôi cũng thấy như nhấc được tảng đá đè trên ngực xuống.

TƯ TƯỞNG HÒA BÌNH CHO THẾ HỆ
SAU

Maedoi Tokio

● Cuộc Sống Trước Vụ Nổ Bom Nguyên Tử

Vào năm 1945, tôi sinh sống tại phố Kusunoki-cho, 1-choume cùng với mẹ Hisayo và hai chị gái. Năm ấy tôi tuy vẫn đang là học sinh lớp 10 trường trung học công lập Misasa nhưng lúc bấy giờ học sinh hầu như không có giờ học ở trường mà được điều động sang làm việc ở các nhà máy hàng ngày. Tôi và 40 bạn cùng khóa được điều động sang làm việc tại Công ty sản xuất xe hơi Nissan ở phố Misasa-honmachi 3-choume. Hai chị tôi cũng vậy, chị lớn Kazue làm việc ở Cục tiền tệ và chị Tsurue làm việc ở Xưởng dệt may.¹

● Ngày 6 Tháng 8

Sáng ngày hôm đó, tôi có mặt tại Công ty ô tô Nissan nơi tôi được điều động sang làm việc. Các bạn cùng khóa được điều động đến Nissan cùng tôi đều được chia ra, mỗi người được phân công một vị trí làm việc trong nhà máy, tôi phụ trách các công việc tạp vụ ở văn phòng như vận chuyển linh kiện đi giao khi nhận đơn hàng từ nhà máy. Thời điểm ấy, tôi vẫn đang bê hai thùng ốc vít trên tay vừa ra khỏi văn phòng, đang đi bộ về phía nhà máy sau khi nhận yêu cầu giao hàng từ nhà máy. Đột nhiên, tôi thấy mình bị bao trùm bởi một vùng ánh sáng màu xanh trắng trông như ngọn lửa bình gas khi đốt, trời đất tối sầm lại tầm nhìn bị hạn chế, tôi thấy cơ thể mình như đang lơ lửng trên không trung. Khi chuông báo động chuẩn bị dứt thì toàn thân tôi rơi vào trạng thái không điều khiển được nữa, trong tích tắc sau đó tôi đã bị trúng bom. Tôi đã nghĩ: “Thế này thì chắc chắn cái chết rồi.”

Tôi không rõ là mình đã bất tỉnh như thế trong bao nhiêu phút nhưng khi tỉnh lại tôi thấy mình đang sống soài trên mặt đất. Một lúc sau, tôi thấy khói lửa tan dần, tầm nhìn rộng ra, lúc ấy tôi nghĩ thầm trong bụng: “Mình vẫn sống”.

Có vẻ như lúc trúng lửa bom, tôi đã ngã đè lên một thùng chứa gas rơi gần đó nên tay trái xước và bị thương. Trong giây phút ấy, tôi vẫn chưa ý thức được tình trạng của mình, thậm chí tôi còn không cảm thấy đau rát gì, sau này nghĩ lại tôi mới biết thực ra lúc đó phần nào không có lớp quần áo che phủ trên cơ thể tôi đều bị bỏng nặng bởi lúc gặp nạn tôi chỉ mặc một cái quần sooc, bên trên là một chiếc áo phông cổ tròn, đầu cạo nhẵn. Tôi đưa mắt nhìn quanh không hề thấy bóng dáng của các bạn cùng khóa được điều động đến làm việc ở đây cùng mình, tôi đâm lo lắng về tình hình gia đình mình nên quyết định đi về nhà. Vừa bước được vài bước, trước mắt tôi là cảnh cánh cổng lớn của nhà máy bị đổ sập, có chừng 3 người bị đè bên dưới. Tôi cùng một số người đứng gần đó hợp sức để kéo cánh cổng ra khỏi họ, sau

¹ Xưởng dệt may Hiroshima là xưởng may y phục cho quân đội hoàng gia Nhật Bản nằm ở quận Minami-ku, thành phố Hiroshima

đó chúng tôi bảo nhau “Chạy đi thôi, chạy thôi” và rời khỏi nhà máy.

● Tình Hình Sau Khi Bị Nạn Trong Vụ Nổ Bom Nguyên Tử

Phố xá hoang tàn bị vùi lấp bởi những bức tường rào, những ngôi nhà đổ nát và không còn bóng dáng của những con đường. Khắp nơi khét nóng mùi khói lửa như vừa trải qua một trận cháy, người đi trên phố ai cũng bị bỏng, có người còn tay bỏng tay bé đưa con cùng tháo chạy. Tôi bước trên những con phố lộn nhon lớp gạch đá, cây gỗ đổ ngổ ngang, những cây đình rời ra đâm xuyên qua đế giày chọc thẳng vào chân nhưng thực tình lúc ấy tôi không thấy đau cũng không cảm nhận được điều gì cứ thế bước tiếp. Tôi nghe thấy những tiếng kêu cứu yếu ớt ở bên dưới đồng gạch đá đổ nát, nhưng bản thân tôi còn chưa hoàn hồn, trong tình cảnh chẳng khác gì đang rơi xuống địa ngục ấy, tôi cũng chẳng thể làm gì cho họ, trước mắt tôi cần về nhà.

Khi lần về đến nhà, tôi thấy ngôi nhà đã đổ sụp hoàn toàn. Tôi đã nghĩ về nhà thế nào cũng có mẹ và chị nhưng không thấy bóng dáng một ai. Cảm giác bất an “VẬY là từ đây tôi chỉ còn một mình” nhanh chóng xâm lấn tinh thần một đứa con trai mới 12 tuổi đầu như tôi, tôi đã đứng chôn chân ngắm ngôi nhà chỉ còn lại đồng đổ nát của mình và thầm nghĩ “Thế này thì hết thật rồi”. Đột nhiên tôi nghe thấy xung quanh có tiếng la lớn “Lửa lan đến đây! Chạy đi!”, mãi cho đến lúc này tôi mới quyết định tháo chạy. Tôi đi bộ sang khu vực tị nạn ở ngoại ô mà gia đình tôi đã quy định với nhau từ trước, ở đây tôi tình cờ gặp Nakamura – một bạn học được điều động làm việc cùng nhà máy với tôi. Cậu ấy đang trên đường tị nạn về gia đình người thân ở Mitakimachi, cậu ấy đã rủ tôi đi cùng.

Mitakimachi là khu vực ít chịu thiệt hại trong vụ nổ bom do nằm ở khu vực gần núi, các ngôi nhà ở đây chỉ chịu thiệt hại ở mức bị vỡ kính của sổ thôi. Một người bà con của cậu ấy nói “Cảm ơn trời phật đã giang tay che chở” rồi chia cho tôi một nắm cơm nhưng tôi thì chẳng còn bụng dạ nào để ăn nên cũng chẳng nuốt trôi miếng nào. Lúc này, tôi mới có thời gian ngồi nghỉ ngơi một lát, cũng chính vì thế tôi mới bắt đầu thấy cơ thể đau nhức và nhận ra bộ dạng bất bình thường của bản thân. Phần nào trên cơ thể tôi không có áo quần đều bị bỏng, vết bỏng bị phong rộp nước khắp người, mỗi lúc một phong rộp lên lớn thêm như kiêu sóng dâng. Lúc gặp nạn, đầu tôi cũng không đội mũ nên cũng bị bỏng nặng, đau nhức. Mọi người vẫn bảo con người có nguy cơ mất mạng khi hơn 1/3 cơ thể bị bỏng mà tình trạng tôi lúc đó có khi còn hơn mức độ ấy.

Tôi nhớ là khoảng trước ngộ thì trời bắt đầu mưa. Tôi đã tắm rất lâu dưới cơn mưa, để mưa quạt vào cơ thể đã bị phơi dưới ngọn lửa của mình, nó khiến tôi cảm

thấy vô cùng dễ chịu. Ngắm kỹ những giọt mưa, tôi thấy chúng lấp lánh như những bọt dầu. Lúc ấy tôi không biết nó là gì nhưng bây giờ nghĩ lại thì trận mưa ấy chính là “con mưa đen” chứa đựng chất phóng xạ.

Sau đó, tôi chia tay Nakamura bắt đầu đi bộ di chuyển về phía ngôi trường có tên là Yasumura (Quận Asaminami thuộc thành phố Hiroshima ngày nay) – một trong những khu tị nạn của thành phố. Cơ thể tôi lúc đó nóng bỏng rất nên trên đường đi tôi phải hái dưa leo trồng trong ruộng ven đường, vắt lấy nước cốt rồi bôi lên các vết bỏng.

Cuối cùng cũng đã đến nơi, lúc này, trong trường có một trạm cứu hộ đã được thành lập, người bị nạn nằm như sắp cá, la liệt trên mặt đất. Tại đây, tôi lần đầu tiên được bác sỹ thăm khám nhưng việc trị liệu chỉ dừng ở mức bôi dầu ăn lên vết bỏng mà thôi. Có quá nhiều người bị nạn trong trường, ngôi trường đã quá tải nên tôi được phân về một khu vực tị nạn khác. Tôi di chuyển về khu tị nạn mới, như một kỳ tích, tôi đã gặp lại chị gái Tsurue của mình ở đó. Chị ấy bị cháy khi đang ở nhà nên bị thương ở vùng đầu được băng bó lại. Cuối cùng cũng gặp lại được người thân khiến cảm thấy an tâm thực sự vì “Minh không còn phải một mình nữa”. Tôi cũng nghe chị bảo mẹ vẫn bình an, chị em chúng tôi cùng đi đến chỗ của mẹ. Mẹ tôi bị nạn khi đang ở bên hè nhà nên bị bỏng phần mặt và vết thương như kiểu bị cái gì đó đâm vào chân. Sau đó, gia đình chúng tôi cũng đoàn tụ sau khi hội ngộ chị Kazue, chị ấy đã gặp nạn khi đang làm việc tại Cục tiền tệ.

Gia đình chúng tôi tiếp tục tị nạn ở Yasumura cho đến ngày nhận tin kết thúc chiến tranh. Đến bây giờ tôi vẫn còn nhớ cảm giác an yên vây lấy mình lúc ấy rằng “Tôi sẽ không cần phải ra chiến trường”. Gia đình tôi ở lại Yasumura khoảng 2 tuần, sau đó thì chuyển về sinh sống ở nhà người thân ở làng Gono, huyện Takata (thành phố Akitakata ngày nay).

Cơ thể tôi ngày càng kiệt quệ đến mức khiến mọi người xung quanh nghĩ rằng: “Có lẽ thằng bé cũng không còn bao lâu nữa”. Khi có bác sỹ đến thăm khám trong làng Gono, tôi được đặt lên xe bò đẩy để được điều trị. Đây là lần đầu tiên kể từ khi bị nạn tôi mới được thăm khám đúng nghĩa, được bôi thứ thuốc màu trắng dùng để trị bỏng. Vì vết bỏng quá nặng nên bác sỹ không cởi được quần áo nữa mà chỉ còn cách dùng kéo cắt bỏ chúng đi để điều trị. Tôi bị sốt cao, không thể tự đi vệ sinh mà phải có người đỡ. Mẹ tôi đã gạt nỗi đau vết thương của mình để chăm lo cho tôi, đưa con út và là con trai duy nhất của bà. Tôi vẫn nhớ hình ảnh bà thức suốt đêm quạt cho tôi cho tôi ngủ, luôn miệng suýt xoa: “Nóng lắm phải không con?”. Khi vết thương gằn lạnh, tôi thường xuyên bị chảy máu cam. Có lúc phải tiêm thuốc đông máu vì máu chảy không ngừng.

Sau đó, tôi bình phục dần rồi bắt đầu đi học trở lại ở trường trung học tại địa phương. Trong trường có khoảng 3 bạn cũng trải qua trận nổ bom như tôi và chuyển trường đến đây từ các trường trung học ở Hiroshima.

Đến khoảng tháng 09, vì rất muốn xem Hiroshima ra sao sau trận bom nên tôi một mình bắt xe đi đến Hiroshima. Gần khu nhà cũ đã cháy của tôi lúc ấy vẫn có những người hàng xóm dựng lên vài cái lều tạm bợ và sinh hoạt trong ấy nên tôi cũng đã trò chuyện được với họ. Lúc ấy, người ta dựng lên những lều tạm chỉ đủ để che mưa ở khắp nơi. Khi đến thăm nơi mình bị nạn là nhà máy ô tô Nissan, tôi tình cờ gặp lại bác Xưởng trưởng, bác ấy chào tôi “Con khỏe không?” và được nghe bác kể một số chuyện về vụ nổ bom. Khi nghe kể đến chuyện cô nhân viên văn phòng làm cùng tôi đã bị nạn ngay trong văn phòng, đã bị bay mất đôi mắt khiến tôi thấy rùng mình sợ hãi khi chỉ cách đó ít phút thôi mình vẫn còn cùng cô ấy ở trong văn phòng đó. Nhưng tôi đã không có cơ hội gặp lại 40 bạn cùng khóa được điều động đến nhà máy này cùng làm việc với mình, đến tận bây giờ tôi cũng không biết tung tích họ ở đâu.

● Tái Xây Dựng Cuộc Sống

Khoảng 2, 3 năm sau, do không thể tìm được công việc ở quê nên tôi quyết định chuyển về sinh sống ở trong nội thành Hiroshima một lần nữa. Vì không có bằng cấp nên cuộc sống của tôi chật vật mãi cho đến khi có công việc chính thức sau này. Để mưu sinh, tôi không ngại làm bất cứ việc gì từ giao báo cho đến công nhân ở các công trường xây dựng.

Năm 23 tuổi, tôi kết hôn, khi kết hôn tôi muốn vợ tôi biết toàn bộ câu chuyện về cuộc đời mình, tôi kể cho cô ấy nghe việc tôi là nạn nhân của trận nổ bom nguyên tử. Vợ tôi hiểu và chấp nhận kết hôn cùng tôi. Lúc ấy, báo đài đưa tin rất nhiều về di chứng của những nạn nhân trong vụ nổ bom nguyên tử nhưng chúng tôi đã cố gắng không nghĩ ngợi về những điều ấy. Năm 27 tuổi, tôi sinh con trai đầu lòng, cùng năm đó anh vợ tôi giới thiệu cho tôi vào làm việc ở Toyo Kougyou (Công ty Mazda ngày nay) và tôi chính thức được tuyển dụng. Trước thời điểm này tôi đã phải chuyển công việc rất nhiều lần, anh vợ tôi đã luôn động viên tôi cố gắng vượt qua khó khăn. Tôi đã bắt đầu làm việc ở Toyo Kogyou với quyết tâm tất cả vì tương lai của con mình.

● Lo Lắng Về Sức Khỏe

Khi nói chuyện với đồng nghiệp làm cùng ca đêm tại nhà máy, tôi phát hiện ra có một đồng nghiệp cũng là nạn nhân của vụ đánh bom, bị nạn ở ngay cây cầu

Aioibashi. Tôi kinh ngạc vì nơi anh bị nạn chính là tâm của vụ nổ. Anh bảo, Ủy ban ABCC (Ủy ban điều tra thương tật nạn nhân bom nguyên tử) đang nhờ anh tham gia điều tra tình hình sức khỏe. Tôi và anh ấy đều là nạn nhân bom nguyên tử, chúng tôi thường tâm sự với nhau về những điều mà mình thấy bất ổn. Tuy nhiên, sau đó sức khỏe anh ấy đi xuống, phải nhập viện, sau đó anh có quay lại làm việc một lần nhưng đã qua đời ở tuổi 50. Tôi vì vậy luôn cảm thấy bất an về sức khỏe của bản thân, tôi còn sống được đến ngày hôm nay đã là một kỳ tích với chính tôi. Tôi làm việc cho đến năm 55 tuổi thì nghỉ hưu.

● Suy nghĩ về hòa bình

Lý do tôi quyết định kể câu chuyện của mình là vì càng lớn tuổi, tôi thấy cơ thể càng yếu đi nên ngay lúc này khi còn khỏe tôi muốn kể lại cho thế hệ trẻ được nghe câu chuyện về vụ nổ bom nguyên tử của tôi. Thế hệ trẻ ngày nay không phải sống trong môi trường bắt buộc phải ra chiến trường như ngày xưa, có thể tự do làm điều mình thích nên tôi chỉ mong sao các em có thể hiểu dù chỉ một chút thôi về những điều mà bây giờ các bạn nghĩ là nó không thể xảy ra nhưng nó đã xảy ra vào 64 năm trước, hãy nghĩ về những người đã phải mất đi khi tuổi đời còn quá trẻ, về những nỗi khổ của thế hệ đi trước.

Và tôi cũng mong sao các bạn trẻ sẽ đẩy mạnh hơn nữa cuộc vận động vì hòa bình hướng đến một thế giới không còn chiến tranh hạt nhân để thảm họa mà tôi đã trải qua không xảy ra lần nữa. Bất kỳ ai gặp phải thảm họa này đều không phải là điều vui vẻ. Tôi mong có thể thấy một thế giới phi hạt nhân trước khi tôi nhắm mắt lìa trần.

VẾT THƯƠNG CHIẾN TRANH
CHƯA BAO GIỜ NGUÔI

Fujie Kyoko

● Tình hình trước vụ nổ bom nguyên tử

Lúc bấy giờ, tôi đang là học sinh lớp 4 trường tiểu học công lập Ujina. Bố tôi lúc đó 41 tuổi, đang công tác tại Bộ tư lệnh thủy quân lục chiến, hầu như suốt năm bố không ở nhà, ông lên đên trên các tàu quân dụng, ông chỉ trở về ngôi nhà nằm trên phố Ujina-machi (Quận Minami, thành phố Hiroshima ngày nay) của chúng tôi mỗi năm khoảng chừng một lần. Mẹ tôi lúc ấy 31 tuổi, là một nữ hộ sinh, thành phố lúc ấy đã nguy hiểm lắm rồi nhưng do vẫn có bệnh nhân nên gia đình tôi vẫn chưa thể đi tản cư. Gia đình tôi còn có em gái 17 tháng tuổi và bà nội đã 80 tuổi. Ngoài ra còn một đứa em họ con của chú tôi. Chú tôi kinh doanh nhà máy đóng tàu ở bán đảo triều tiên nhưng vẫn muốn cho em nó theo học ở Nhật Bản nên gửi lại cho gia đình tôi chăm sóc.

● Ký Ức Về Những Ngày Sơ Tán Trường Học

Vào tháng 04 năm 1945, tất cả học sinh từ lớp 3 đến lớp 6 của Trường tiểu học Ujina nhận lệnh sơ tán về ba khu vực nằm ở phía bắc của tỉnh là thị trấn Miyoshi, làng Sakugi, làng Funo, tôi sơ tán về Chùa Joujunji ở thị trấn Miyoshi.

Thức ăn trong chùa chỉ toàn đậu nành. Cơm là những hạt đậu nành có dính vài hạt gạo còn thức ăn cũng được làm từ đậu nành. Còn nhớ đã có lần, trong chùa xảy ra một vụ mất cắp một nắm cơm nắm trong hộp cơm mà một nam sinh cấp hai mang đến chùa. Tất cả học sinh đang sơ tán tại chùa đều bị bắt ngồi ở chánh điện để tra hỏi o!, “Các trò hãy thành thật khai ra ai đã lấy trộm cục cơm nắm”.

Gần ngôi chùa này có một chiếc cầu lớn có tên là Tomoebashi, bên cạnh cây cầu có một đền thờ thần. Trong đền có những cây hoa anh đào - sakura đang sai quả. Các anh chị lớp trên mới leo lên để hái quả anh đào ăn. Tôi tuy không hiểu chuyện gì lại bị các anh chị gọi vào, giao nhiệm vụ đứng ở mé ngoài dưới tán cây để canh phòng. Đúng lúc đó một bác lớn tuổi tức giậm túm lấy tôi. Bác ấy nhìn lên cây và ra lệnh : “Tất cả xuống đây”, các anh chị ấy cụp mũ leo xuống. Trong khi tôi đang khóc méo máo vì bị bác nắm tay thì bác ấy cất tiếng hỏi: “Mấy đứa từ đâu tới?”. Tôi trả lời : “Dạ chúng cháu ở chùa Joujunji ạ”, vừa nghe thấy thế bác ấy liền bảo “Thôi được rồi ” rồi thả tay tôi ra. Bác bảo : “Đất dưới cây anh đào này đang gieo hành tây và các loại rau củ khác. Các cháu dẫm lên thì sẽ không được ăn rau củ nữa đấy. Lần sau tuyệt đối không được như thế nữa nhé. Thôi, nín đi”. Chiều hôm đó, bác ấy mang nhiều thức ăn trong đó có cả khoai hấp đến cho chúng tôi. Tuy rằng tôi đã rất sợ bác ấy nhưng bác ấy quả thật rất tốt bụng. Chắc bác nghĩ là chúng tôi bị đói nên mới leo cây để hái quả của cây anh đào.

Thỉnh thoảng bố mẹ học sinh cũng gửi bánh trái đến chùa. Tuy nhiên, chỗ bánh

kẹo ấy chưa bao giờ vào miệng đám trẻ chúng tôi. Mẹ tôi cũng gửi cho tôi món kẹo đường từ đậu nành rang nhưng đều bị thầy thu hết. Bọn chúng tôi hay kháo nhau chắc là chúng đã vào hết bụng thầy rồi.

Ngoài ra, hồi đấy chúng tôi còn vô cùng khổ sở vì đầu đũa nào cũng lúc nhúc chấy. Chúng tôi thường trải báo ra, ngồi lên đấy rồi chải đầu. Sau đó, cả bọn xúm lại ngồi giết lũ chấy đen sì lúc nhúc vì hút đủ máu, kêu bôm bốp. Cuối cùng thì cởi áo sơ mi đang mặc ra đem phơi ở chỗ nắng to ở bên hông chùa.

● Ngày 6 Tháng 8

Đúng một tuần trước khi vụ ném bom nguyên tử xảy ra, vì bố tôi về nhà nên tôi đã vội trở về nhà. Tôi dự định quay lại khu sơ tán vào ngày 05 tháng 08 nhưng do không mua được vé tàu nên dời sang ngày 06 tháng 08.

Sáng hôm 06 tháng 08, mẹ tôi dìu em gái sau lưng để đưa tôi ra ga Hiroshima. Có một bà ở gần nhà tôi cũng đi thăm cháu đang sơ tán ở Miyoshi cùng lên tàu lửa với tôi. Chúng tôi lên tàu lửa tuyến Geibi, tôi ngồi quay lưng lại, ngược hướng tiến về Miyoshi, trước khi tàu đi vào con hầm đầu tiên tôi thấy 3 chiếc dù đang bung xuống. Khi con tàu vừa vào trong hầm thì vụ nổ bom xảy ra trong chớp mắt.

Một tiếng nổ rất lớn, nổ đùng đoàng bên tai. Tôi đang ngồi nên không bị làm sao nhưng những người đang đứng trong đó có cả người lớn cũng bị bật ngược về phía sau, ngã chổng chơ. Tai tôi ù đi, đau nhức cảm giác bị nhét đá vào tai, không nghe thấy gì.

Khi tàu ra khỏi hầm, chúng tôi thấy rõ những cột khói của vụ nổ bom. Bà lão đi cùng vừa nhìn vừa thốt lên “Ôi, cái gì mà trông đẹp thế nhỉ”. Một đứa trẻ như tôi lúc ấy chẳng thể tưởng đến những chuyện như kiểu “Ôi, chuyện gì đang xảy ra ở Hiroshima vậy nhỉ?”.

Khi tàu chúng tôi tới Miyoshi, bà cụ đi cùng mới bảo cho tôi biết “Radio mới đưa tin Hiroshima bị thiêu rụi rồi”. Tuy nhiên lúc ấy, tôi vẫn chưa hiểu tình hình như thế nào, đến trưa hôm đó tôi vẫn đến trường để cắt cỏ. Đó là lần đầu tiên tôi thấy chiếc xe tải chở người bị nạn ở Hiroshima đến. Tôi sợ hãi nhìn những nạn nhân bị bỏng nặng, từng người từng người một bước xuống xe tải. Có người bị bỏng ở mặt, có người da cháy nhẵn hốc má trở đi, đang dùng tay đỡ đồng da chảy thọt xuống ấy. Có người phụ nữ bị rách toạc cả đôi vú. Có người chống ngược cái chổi tre làm gậy, bước đi loạng choạng. Cho đến bây giờ tôi vẫn không thể quên những hình ảnh đó. Tôi không hoàn toàn sợ mà đúng hơn là tôi vô cùng kinh ngạc.

● Tình hình gia đình sau vụ nổ bom nguyên tử

Khoảng 3 ngày sau vụ ném bom, tôi nhận được liên lạc từ gia đình ở Hiroshima. Sau đó, khoảng ngày 12 hay 13 tháng 08 gì đó, tôi cùng một anh học lớp 6 sống gần nhà tên là Nobu lên tàu lửa về Hiroshima. Bố tôi đã ra đón tôi ở ga Hiroshima. Tôi cùng bố đi học con đường ven chùa Hijiyama để về nhà. Tôi vẫn còn nhớ câu chuyện lúc đó ông nói với tôi về tình hình gia đình và cả suy nghĩ của ông về việc “Cây cỏ ở đây cũng không mọc được trở lại kể từ bây giờ tới 70 năm nữa”.

Khi tôi trở về nhà, tôi thấy mẹ băng bó toàn thân bằng một cái ga trải giường. Bà bị bỏng nặng toàn thân, vì vết bỏng đã lên dòi nên phải lấy ga giường băng quấn lại. Em gái tôi thì mặt bị cháy đen xì. Tay chân bị bỏng nặng, và tất nhiên cũng quấn băng toàn thân. Vì em tôi còn nhỏ dại thấy mẹ như thế thì sợ hãi, khóc không mãi không thôi.

Khi vụ ném bom xảy ra, mẹ và em gái tôi đang đợi tàu điện ở trạm dừng cầu Enkou-bashi, Trước đó khoảng 1 giờ, khi có lệnh cảnh báo khẩn cấp, bà hàng xóm để quên cái khăn đội đầu phòng không, mẹ tôi đã cho một bà hàng xóm mượn cái khăn đội đầu phòng không (Boukuuzukin)² của mình. Thế nên, khi gặp nạn bà đã trực tiếp chịu bị lửa của bom nguyên tử. Còn em gái tôi khi đó đang được mẹ cõng trên lưng nên phần tay trái chân trái và mặt bị phỏng nặng. Mẹ tôi đã đi e từ sau ra trước, vừa chạy trốn vừa dầm người em tôi xuống những bồn chứa nước dập lửa trên đường đi, bà đã chạy về tỵ nạn về Thao trường huấn luyện quân binh phía đông nằm sau lưng ga Hiroshima.

Bà tôi thì bị nạn ở nhà. Nhà tôi không cháy nhưng bị hư hại nặng nề.

Bố và em họ tôi đã đi bộ gần hai ngày liền khắp thành phố để tìm mẹ và em gái tôi. Khi bố tìm thấy mẹ, ông thậm chí còn không thể nhận ra mẹ là đàn ông hay phụ nữ vì toàn thân bà toàn sưng phồng lên vì những vết bỏng. Hôm 06 tháng 08 ấy, mẹ tôi đã mặc bộ trang phục mà bà may từ tấm vải bố đã gửi về từ những quốc gia mà ông làm nhiệm vụ. Bà đã phải nghiền răng chịu đựng cắt đi lớp quần áo còn sót lại trên người sau khi bị cháy để cột vào tay em gái tôi nhằm làm dấu. Khi bố và em họ tôi đến tìm, chính em gái 1 tuổi của tôi đã nhận ra và gọi “Anh A ơi” . Bố tôi nhìn miếng vải cắt từ bộ trang phục của mẹ cột trên tay em gái mà tìm được hai người. Lúc đó, mẹ tôi bảo với bố : “Em chắc không sống được nữa đâu, anh đưa con về thôi” nhưng cuối cùng thì bố đã đưa cả hai người lên xe bò kéo về nhà.

² Khăn đội đầu phòng không (Boukuuzukin) được sử dụng tại Nhật trong giai đoạn cuối cùng của Chiến tranh Thái Bình Dương, là miếng vải may đặc biệt để bảo vệ vùng mặt và vùng cổ nếu chẳng may bị dội bom trong những đợt không kích của quân địch.

● Cái Chết Của Mẹ

Mẹ tôi đã mất vào ngày 15 tháng 08. Di hài của bà được đặt trong một chiếc quan tài đơn sơ không có nắp do bố tôi tự đẽo từ một thân gỗ cũ rồi được hỏa táng ở mảnh đất trống sau lưng nhà. Vì cả nhà cùng đốt thi hài mẹ như thế nên mùi khí ám vào nhà gây mùi rất khó chịu.

Lời trần trối cuối cùng của mẹ tôi là lời nói với bà “Mẹ, con muốn ăn một củ khoai tây thật lớn”. Trong thời chiến, lương thực rất thiếu thốn, mọi người phải mang kimono và nhiều thứ khác nhau về quê để đổi lấy lương thực trong đó có khoai tây. Chắc chắn là mẹ đã phải ăn những củ khoai tây thật nhỏ trong số những củ khoai mà bà đã trao đổi được bằng nhiều vật dụng khác nhau. Những củ khoai nhỏ thường đắng chát mà ngày nay thì chẳng ai ăn nổi loại đấy đâu.

Mỗi năm tôi đều về đây để cúng và thả đèn hoa đăng cho bà. Tôi vẫn lược những củ khoai tây thật lớn để dành cúng cho bà. Đến bây giờ cứ mỗi lần nhìn thấy củ khoai tây nào lớn tôi lại ước giá như mình có thể cho bà ăn.

● Tình Hình Thành Phố Sau Chiến Tranh

Gò nổi nằm ở phía trên trường tiểu học Ujina có phạm vi rộng, được sử dụng làm khu hỏa táng người chết. Người ta hỏa táng thi thể người chết bằng cách quây những tấm tôn xung quanh một cách sơ sài. Khi quây những tấm tôn người ta thường để hở một lỗ ở phần đầu người chết. Bọn trẻ con chúng tôi thường bênh cạnh những thi thể đang được hỏa táng để đi bơi ở biển gần đó. Mỗi lúc thế, tôi thường vừa đi vừa nghĩ “Ôi, lửa bây giờ đang cháy đến đâu đấy” hoặc tôi thậm chí còn dẫm lên phần xương cốt đã cháy của họ khi đi qua. Mãi cho đến khi tôi học lên lớp 6 khu vực ấy vẫn còn được sử dụng làm khu hỏa táng.

Sau chiến tranh, đời sống rất khốn khó nhưng đó là tình cảnh chung của tất cả mọi người chứ không riêng gì gia đình tôi.

● Cuộc Sống Sau Chiến Tranh Của Em Gái

Em gái tuy cùng bị nạn với mẹ nhưng đã được cứu sống. Thời đó, mọi người vẫn bảo một đứa bé gặp nạn nhỏ như em tôi còn sống được thực sự là một kỳ tích. Em tôi đã luôn phải nghe sự nhìn nhận “Con thật may mắn vì đã được cứu sống. Con còn sống là quá tốt rồi” qua lời nói của mọi người mà lớn lên.

Tuy thế, bàn chân của em tôi vẫn còn lại một vết sẹo lồi rất lớn, bị biến dạng. Chân em không mang được giày thay vào đó em phải mang guốc gỗ. Thời đó, vẫn còn nhiều người mang guốc gỗ nên sinh hoạt hàng ngày của em không có vấn đề gì, nhưng mỗi lần có các buổi dã ngoại hoặc hội thao ở trường là mỗi lần khó khăn với

em vì không thể mang guốc. Không còn cách nào khác, em tôi đành phải mang lồng hai chiếc tất quân nhân để tham gia.

Bàn chân cũng là nguyên nhân khiến em tôi bị kỳ thị ở trường. Thời bấy giờ, người ta còn đồn thổi những bệnh do di chứng bom nguyên tử là bệnh truyền nhiễm nên có những người còn chỉ trỏ vào chân em tôi bảo “Ngón chân con bé sẽ bị thối”, “Đừng có nhìn gần con bé, lây đấy”. Từ khi gặp tai nạn bom nguyên tử đến mấy năm sau đó, thậm chí là cho đến khi em ấy bắt đầu đi học tiểu học, em vẫn bị đối xử như thể là nó một vật trưng bày, thậm chí còn có người xa ở đến để được xem tận mắt.

Dẫu thế em gái tôi chưa một lần kể cho tôi hay bà tôi nghe về việc mình đã bị đối xử như thế. Em ấy không bao giờ kể về những đòn đau mà mình mình phải chịu đựng, chỉ luôn miệng bảo : “Bà này, cháu thật may mắn vì còn sống bà nhi!”. Em ấy đã luôn muốn nghĩ đúng như những lời mà mọi người đều nói với em từ khi em còn bé xíu rằng “Mình thật may vì còn sống. Đã bị bỏng đến mức ấy mà mình vẫn còn sống đã là quá là tốt rồi”. Mới gần đây thôi, tôi đã đọc nhật ký của em. Trong đó, có đoạn em ấy viết : “Ước gì, lúc đây mình chết đi có phải là tốt hơn không”, đọc đến chỗ này một lần nữa tôi biết em ấy đã rất đau đớn.

Các bác sỹ đã bảo vết thương ở chân em tôi chỉ có thể phẫu thuật sau năm 15 tuổi, vào mùa hè khi em vào trung học cuối cùng em tôi đã được làm cuộc phẫu thuật mà em nguyện cầu chờ đợi bao năm. Em tôi đã luôn bảo “Vào trung học em sẽ mang được giày” và mong chờ nó từng ngày. Tuy nhiên đến cuối cùng, chân của em ấy vẫn không thể mang giày. Các bác sỹ đã sử dụng da ở phần bụng và mông để cấy ghép lên phần da bị biến dạng ở chân nhưng vùng da được cấy ghép lại không tương thích bị biến sắc thành màu đen, còn ngón út thì vẫn bị lệch ra ngoài khoảng 3 cm. Trước khi phẫu thuật, em gái tôi đã háo hức bảo “em sẽ mang được giày thể thao đúng nghĩa” nhưng cho đến bây giờ khi tròn 65 tuổi em ấy vẫn không thể mang được.

Ngón út của em ấy lúc nào cũng bị đau do trầy xước nên em ấy phải mang một đôi giày thể thao có khoét một lỗ nhưng mang như thế lại khiến phần ngón chân ở lỗ khoét bị thương do trầy xước. Chân của em tôi không có ngày nào không chảy máu. Nhưng nếu bàn chân bị dính máu thì mọi người sẽ thấy nó bẩn nên em ấy luôn dùng kem đánh răng để bôi lên chỗ có vết máu.

Em gái tôi đã được gặp bác sỹ Harada Toumin khi thăm khám ở bệnh viện Genbaku, vị bác sỹ đã bảo em ấy rằng : “Cháu có thể đến đây để trình bày bất cứ điều gì”. Khi tốt nghiệp cấp 3, em nó đã đến xin ý kiến của Bác sỹ Harada và được giới thiệu làm quen với một vị mục sư người Nhật sống ở Los Angeles. Lúc này,

nhà tôi cũng không dư dả tiền bạc do bố tôi đã qua đời trước khi em gái tôi vào trung học. Em gái tôi được thầy giáo trung học giới thiệu việc làm thêm, em ấy đã rất chăm chỉ làm việc, đến năm 20 tuổi em ấy đã dồn đủ tiền cho tiền vé một chiều và bắt đầu hành trình sang Mỹ.

Em ấy đã được vị mục sư giúp đỡ rất nhiều và kiếm sống bằng cách làm tại tiệm giặt là. Tôi biết em ấy đã rất vất vả nhưng em ấy vẫn đang cố gắng từ ngày ở Los Angeles. Em ấy cũng đã từng nghĩ cả đời này cũng không thể kết hôn như mọi người nhưng ở bên kia, em ấy đã kết hôn với một người Nhật và sinh được 3 người con.

● Câu chuyện ở Osaka

Khoảng một tuần sau khi em tôi phẫu thuật chân, tôi đã đến thăm nhà một người bạn sinh sống ở Osaka. Em gái tôi bảo “Sức khỏe em ổn định rồi. Chị cứ yên tâm đi đi”.

Tôi bắt chuyến tàu tốc hành tới Osaka vào chiều muộn nhưng do không biết nhà bạn ở đâu nên tôi đến đồn cảnh sát gần đó để hỏi. Một anh cảnh sát trẻ tuổi rất tử tế mất gần một tiếng đồng hồ cùng tôi đi tìm nhà người bạn ấy. Cuối cùng khi tìm thấy nhà bạn tôi, tôi nói lời “Cảm ơn anh” thì anh cảnh sát mới hỏi tôi “Cô từ đâu đến?”. Tôi bảo với anh: “Tôi đến từ Hiroshima”, anh ấy nghe xong thì giật mình bước thụt lùi một bước hỏi lại tôi: “Là tỉnh Hiroshima bị nổ bom nguyên tử ư?”. Tôi trả lời: “Vâng ạ!” thì anh ta bảo: “Tôi, cực kỳ dị ứng với các cô gái người Hiroshima. Chính những cô bị đánh bom nguyên tử ấy” mà vẻ mặt anh ta thì như thể tôi là một con vi khuẩn có thể truyền nhiễm vào người anh ta vậy. Cho đến thời điểm ấy tôi chưa bao giờ nghĩ việc gặp nạn trong vụ nổ bom là một cái gì đây có vấn đề nên tôi thực sự bị shock nặng.

Tôi chưa bao giờ kể cho em gái mình về chuyện này. Tôi kể với cô bạn sống ở Osaka của mình, cô ấy cũng bảo : “Bạn đừng bao giờ kể cho em bạn nghe chuyện này nhé. Con bé sẽ khổ sở lắm.” Từ đó trở đi tôi tuyệt nhiên không bao giờ nói với người khác mình là người Hiroshima.

● Câu Chuyện Ở Cửa Hàng Quần Áo

Đây là chuyện xảy ra khi tôi tiếp khách ở quầy quần áo khoảng mười mấy năm trước. Một người khách mà tôi chưa bao giờ biết mặt nghe tên đã nói tên em gái tôi và hỏi: “Chị có phải là chị của bạn ấy?”. Tôi trả lời: “Đúng. Nhưng tại sao chị biết?” thì người ấy bảo mình đã từng sống ở Furue. Thế mới biết người ta đã dồn đại về em gái tôi đến như thế nào.

Chuyện này, chuyện ở Osaka và rất nhiều những câu chuyện khác nữa chính là lý do tôi ủng hộ em gái mình sang Mỹ. Tôi đã nghĩ nếu em ấy muốn thoát ra khỏi một nước Nhật đầy định kiến và luôn bị kỳ thị như thế, đi đến một vùng đất mới mà không ai biết em ấy là ai chẳng phải là niềm hạnh phúc đối với em ấy hay sao.

● Ước Nguyễn Hòa Bình

Tôi nghĩ rằng những người chưa từng gặp nạn sẽ không thể nào hiểu hết được nỗi đau thực sự của những nạn nhân. Cũng giống như ngón tay, nếu bị cắt thì mình mới thấy đau chứ người khác bị cắt thì không ai hiểu được nó đau như thế nào. Vì vậy tôi biết là rất khó để chuyên tải hết những nỗi đau mà chúng tôi trải qua.

Vết thương mà chiến tranh để lại là vết thương cắt cứa tận đáy lòng. Nó không phải chỉ là những vết thương nhìn thấy được mà còn rất nhiều những vết thương khác mà cho dù có bao nhiêu năm trôi qua đi nữa thì những vết thương đó vẫn xoáy sâu và nhức nhối trong lòng. Em gái tôi rất ghét những câu chuyện liên quan đến chiến tranh hoặc vụ nổ bom nguyên tử ấy, từ nhỏ cứ mỗi lần nghe thấy ai nói về những chuyện ấy nó sẽ lập tức rời đi. Sang đến Mỹ, nó luôn mang những đôi tất chân thật tối màu để che những vết thương và không bao giờ nói bất cứ điều gì liên quan đến vụ nổ bom nguyên tử.

Chiến tranh tuyệt đối không nên xảy ra.

TÔI ĐÃ THẤY ĐỊA NGỤC

Kuwabara Kimiko

- Cuộc Sống Trước Khi Bị Đánh Bom Nguyên Tử

Tôi lúc đó 17 tuổi, sống cùng cùng mẹ và chị gái, gia đình ba người chúng tôi sống tại phố Misasahonmachi 3 chou-me, thành phố Hiroshima (Quận Nishi ngày nay). Bố tôi đã mất, ngoài chị gái tôi còn có ba anh trai, anh cả đã kết hôn sống riêng, anh hai và anh ba được triệu tập đi lính ở tỉnh Yamaguchi.

Lúc bấy giờ, tôi đang công tác tại phòng tổng vụ của Đài phát thanh trung ương Hiroshima. Đài phát thanh được đặt tại phường Kaminagarekawa (nay là phường Nobori-cho, quận Naka), khu vực xung quanh Đài phát thanh nhà cửa bị phá dỡ liên tục theo chủ trương chiến dịch dỡ nhà giải phóng mặt bằng thành ra trông trơn không khác gì một quảng trường. Tôi vẫn nhớ Đài phát thanh lúc bấy giờ phần lớn đều đưa tin về quân đội nên tất cả cửa sổ đều được gia cố để tránh các cuộc tập kích trên không của quân địch.

- Ngày 6 Tháng 8

Sáng ngày hôm đó tôi đến sở làm khá muộn do không thể ra khỏi nhà được vì lệnh cảnh báo khẩn cấp. Sau khi lệnh cảnh báo được dỡ bỏ, khoảng 8 giờ tôi mới đến Đài phát thanh để làm việc. Như mọi ngày, tôi phân chia công việc với mọi người rồi bắt tay vào dọn dẹp. Tôi vào phòng Trưởng ban để dọn dẹp theo đúng phân công thì nghe thấy tiếng một phụ nữ vọng lên từ dưới vườn trong cửa tòa nhà “B29 đang bay đấy”. Tôi nghe thấy thế liền toan đi đến gần phía cửa sổ để xem chuyện gì, bỗng nhiên tôi thấy bên ngoài lóe lên một luồng sáng. Luồng sáng ấy là một vùng tia chớp màu đỏ thoạt trông như ngọn lửa khi quẹt diêm về sau càng lúc càng mạnh hơn. Tôi lập tức dùng hai tay bịt mắt và tai lại, sau đó ngồi xồm xuống đất. Lúc bấy giờ, chúng tôi đều được huấn luyện để biết phải làm như thế khi bị ném bom. Trong bóng tối, tôi thấy người mình như rơi vào trạng thái không trọng lực, một cảm giác bất thường chảy rần rần trong cơ thể, không hẳn là cảm giác đau đớn cùng không biết phải định nghĩa là gì đã xảy ra, tôi còn nghĩ chắc tôi phải bỏ mạng ở đây mất. Những mảnh vỡ vụn nát văng ra từ cửa kính do trận cuồng phong đã đâm vào mặt và cánh tay trái của tôi, toàn thân tôi lấm lem máu nhưng lúc ấy tôi không hề nhận thức được tình trạng của mình. Gò má trái của tôi đến tận bây giờ vẫn còn một mảnh kính găm vào chưa lấy ra được.

Tôi bất động như thế một lúc lâu thì bỗng nghe thấy tiếng ai đó khe khẽ ở phía hành lang. Trong phòng tối quá nên tôi cũng không nhìn thấy gì. Dù sao thì trước hết tôi cần phải rời khỏi đây, tôi lần theo phía giọng nói ấy rồi tiến lại phía hành lang và chạm phải lưng một người đàn ông. Tôi mừng thầm “Ôn trời, mình vẫn chưa chết. Cứ chạy theo người này là ổn thôi”. Tôi nắm chặt thắt lưng của người

đàn ông ấy và dò dẫm đi theo sau cuối cùng cũng đến gần cửa ra ngoài. Ở cửa ra có rất đông người tập trung đến, chúng tôi cùng nhau đẩy cánh cửa bị kẹt nặng trịch cuối cùng cũng thoát được ra bên ngoài. Trời lúc này đã tối xầm như thể vừa mới rạng sáng, cơ man các thứ từ trên trời rơi vèo vèo xuống đất. Những người chạy thoát ra từ Đài phát thanh ai nấy mặt mũi đen xì, tóc tai dựng ngược, mình mẩy đầy máu, áo quần rách bươm, chẳng ai còn nhận ra ai cho đến khi nghe được giọng nói của nhau.

Chúng tôi đều đã nghĩ Đài phát thanh chính là mục tiêu bị nhắm thả bom nên phải chịu thiệt hại nặng nề. Vì vậy, chúng tôi định đi sang Phòng giao dịch khách hàng của Đài phát thanh nằm trong tòa nhà Báo Chugoku ở gần đó thì gặp 2,3 nhân viên nữ làm cùng phòng tổng vụ chạy thoát thân ra phần đất trống bên ngoài. Khi đó, chúng tôi mới biết không chỉ có Đài phát thanh phải chịu thiệt hại. Các tòa nhà xung quanh đều đổ sụp, khắp nơi đều có đám cháy, phòng lấy tin tuy nằm ở tầng 5 và tầng 6 của Tòa nhà Báo Chugoku nhưng bị cháy rụi, lửa từ cửa sổ bốc cháy dữ dội. Vì lý do đó mà chúng tôi đã quyết định chạy đến công viên Shukkeien gần Đài phát thanh. Trong lúc chạy tránh những đám cháy đang lan đến gần, tôi nghe thấy tiếng kêu la thất thanh của những người bị đè dưới những ngôi nhà bị sụp, tiếng gào thét của những người đang đi tìm người thân nhưng tôi thì không thể làm được gì cho họ bởi bản thân còn đang phải chạy thực mạng để thoát thân.

Trong công viên Shukkeien tập trung rất đông người đến tị nạn. Chúng tôi băng qua cây cầu bắt qua một cái hồ trong công viên và đi ra triền sông Kyobashi-gawa. Tuy nhiên, cây cối bên trong công viên bắt đầu cháy, lửa đang bén dần đến triền sông nơi chúng tôi trú thân, cuối cùng những cây thông cao vút ở ven bờ bắt đầu cháy, phát ra những âm thanh dữ dội. Chúng tôi khi ấy đành phải nhảy xuống sông, dầm người xuống nước để mực nước đến ngang ngực mình và quan sát tình hình, lúc này thì phường Osuga-cho ở bên kia bờ sông đã bắt đầu cháy, bụi lửa văng lên từ đám cháy ấy bắn liên tục vào chúng tôi hết đợt này đến đợt khác. Lửa từ đám cháy ở phía bên kia sông và cả đám cháy phía sau lưng quá nóng khiến chúng tôi phải xuống nước rồi lại lên bờ không biết bao nhiêu lần cho đến khi trời xé chiều.

Nhiều người nhắm về phía triền sông và chạy tị nạn về đây, triền sông đông đến mức trên bờ còn không có chỗ ngồi. Có lẽ do có binh đoàn nào đó đã đóng quân gần khu vực này mà chúng tôi đã thấy rất nhiều binh sỹ, tuy nhiên tất cả họ tóc đã cháy xém chỉ còn lại phần tóc ở bên trong mũ trông cứ như đang úp một cái đĩa trên đầu, toàn thân cháy đen, oằn mình chịu đựng. Có những người mẹ đứng bất động, trên tay còn đang bế một đứa trẻ, nửa thân trên cháy tả tơi còn đứa trẻ chắc có lẽ đã không còn thở nữa.

Tôi nghe thấy những tiếng kêu la không ngớt “Cho tôi ít nước! Nước!” của những người bị bỏng, thậm chí có người còn hét lên “Tôi cần nước!”. Nhiều người bị bỏng, đau đớn quá không chịu nổi phải nhảy xuống sông. Trong số đó có rất nhiều người nhảy xuống nhưng không ngoi lên được cứ thế bị cuốn trôi theo dòng nước. Xác người từ thượng nguồn đổ về nổi lềnh bềnh khắp cả khúc sông. Có lúc xác người trôi dạt về phía chúng tôi, tôi buộc phải dùng tay gạt cho xác chết ấy trôi theo dòng. Lúc ấy tôi không biết sợ mặc cho đây là những xác chết. Tôi đã tận mắt chứng kiến một cảnh tượng bi thảm còn hơn cả địa ngục.

Đám cháy vô cùng dữ dội, không thể dịch chuyển đi đâu nên chúng tôi đã ở lại triền sông ở công viên Shukkeien. Đến khi mặt trời lặn thì có một chiếc thuyền cứu hộ nhỏ đi tìm nhân viên của Đài phát thanh. Nhân viên Đài được hỗ trợ qua bãi cát bên kia sông bằng con thuyền nhỏ đó sau đó được đưa đến trạm cứu hộ ở Trường huấn luyện binh sỹ phía đông nằm ở bờ đông của con sông. Tôi vì quá lo lắng cho mẹ đang ở nhà một mình nên bảo với mọi người rằng mình không đến trạm cứu hộ mà muốn về nhà. Mọi người nghe thấy thế liền can ngăn: “Giờ này mà chị bảo muốn quay trở lại phố đây à. Chị đừng có ngớ ngẩn thế chứ”. Phố Misasa-honmachi nhà tôi nằm ở phía Tây thành phố Hiroshima nên nếu muốn về nhà tôi phải băng qua khu vực những con phố đang bốc cháy. Mọi người phản đối gay gắt quá nên tôi nhăn nhó bảo là sẽ đi chung với mọi người, sau đó tôi cố tìm khoảng trống rồi lặng lẽ tách đoàn. Khi mọi người nhận ra không có tôi ở đây nữa thì lo lắng gọi tìm tôi, tôi đành cất tiếng “Xin lỗi mọi người” rồi nhắm thẳng hướng nhà mình mà đi.

● Đường Về Nhà

Sau khi chia tay với đồng nghiệp ở Đài, tôi đi đến cầu Tokiwa-bashi bắc qua sông Kyobashi-gawa. Dòng người bị thương từ phía tây của cây cầu hướng đi từ Hakushima nối đuôi nhau băng qua cầu nhưng tuyệt nhiên không có ai đi theo hướng ngược lại. Đúng lúc ấy tôi gặp hai nhân viên đường sắt đang định băng qua cầu cùng hướng với mình. Hai người họ đang trên đường đi đến Ga Yokogawa, tôi cất tiếng nhờ hai người: “Các anh cho tôi đi theo với” nhưng hai người ấy từ chối và bảo: “Đến bản thân chúng tôi còn không biết có thể đi được hay không thì làm sao mà dẫn cô theo. Thôi cô đi đến trạm cứu hộ đi”. Tuy nhiên, tôi không bỏ cuộc, cố giữ cách khoảng 4 đến 5 mét lặng lẽ đi theo sau lưng hai người họ, tôi dừng lại khi họ quay lại nhìn rồi lại vội vã đuổi theo khi họ bước tiếp, cứ thế tôi tiến lên phía trước xuyên qua những đám cháy rực lửa. Vì tôi cứ lì lợm bước theo sau nên rốt cuộc hai người họ phải bảo : “Cô đi sau theo đúng vào chỗ chúng tôi đã đi ấy” và ra hiệu cho tôi khi đi qua những nơi nguy hiểm.

Chúng tôi đi men theo phía bên hông bệnh viện Teishin, vừa đi vừa cố tránh những đám cháy cuối cùng cũng ra tới cầu Misasa-bashi. Trên cầu những người lính bị thương ngồi chật hai bên cầu, thậm chí còn không có chỗ để chen chân vào. Họ có thể là lính thuộc Quân đoàn 2 ở gần đó, họ đau đớn vật vã rên la. Chúng tôi cố gắng len lỏi làm sao để không dẫm đạp lên những người bị thương kia rồi cũng qua được cầu, sau đó ra tới đường ray của tuyến đường sắt, băng qua đường ray cuối cùng cũng đến được ga Yokogawa. Tôi chia tay hai anh nhân viên đường sắt ở đây, đến bây giờ tôi vẫn còn nhớ hai người họ đã dặn dò với tôi “Cô nhớ cẩn thận và về nhà an toàn nhé!”

● Gặp Lại Mẹ

Khi còn lại một mình, tôi tiếp tục đi bộ về nhà tôi ở phố Misasa. Trời lúc này đã tối đen nhưng hai bên đường lửa vẫn không ngừng cháy, tôi phải chạy băng qua một đoạn đường khói lửa bùng lên dữ dội. Nhà tôi nằm đối diện với con đường chạy từ Yokogawa qua Misasa lên phía bắc, khi tôi về đến nhà, nhà đã bị thiêu rụi hoàn toàn nhưng tôi đã nhìn thấy bóng mẹ tôi đứng trên con đường gần đó. Quá vui sướng khi thấy mẹ còn sống, tôi ôm chầm lấy bà rồi hai mẹ con ôm nhau khóc.

Khi bom nguyên tử thả xuống, mẹ tôi đang ngồi trước bàn trang điểm ở tầng hai. Các phòng trên tầng 2 nhà tôi bên trong đều bị đổ sập nhưng nơi mẹ tôi ngồi lại là căn phòng ở góc nhà nên không hề hấn gì. Do cầu thang nữa không dùng được nữa nên mẹ nhờ người bắt thang từ bên ngoài mới trèo được ra ngoài.

Buổi sáng thì căn nhà chỉ bị sụp nhưng sau đó lửa bắt đầu lan đến gần, đến chiều thì bắt đầu bốc cháy. Mẹ tôi đã nghĩ ít ra cũng phải mang theo chăn đệm để thoát thân đã kịp ném chúng ra ngoài trước khi nhà cháy nhưng những người chạy nạn đi ngang qua đã lượm nó đội lên đầu và chạy đi mất. Thêm nữa, nhà tôi có đào một hầm trú bom ở trong vườn và chôn trong đó một vài thứ quý giá như kimono, khi đám cháy lan đến cả cái hầm trú ẩn đấy cũng bị cháy. Mẹ tôi chạy đi chạy lại dùng xô múc nước từ con sông nhỏ trước nhà để dập lửa nhờ vậy mà kịp đào đồng đồ ấy lên nhưng đa phần chúng cũng đã bị cháy bên trong rồi. Những người hàng xóm khuyên bà nên chạy về phía Mitaki nhưng bà lo cho tôi và chị gái nên khi nhà cháy bà chỉ chạy sang đám ruộng bên kia con đường, núp ở đó để chờ hai chị em tôi về nhà.

Tối hôm đó, hai mẹ con tôi đã qua đêm trong đám ruộng ấy. Con đường trước nhà tôi nằm ở ngã giao giữa dòng người đến tị nạn và dòng người đi tị nạn, tôi ngồi nhìn mà ngơ ngẩn nghĩ không biết rồi đây sẽ như thế nào. Đến tối, tôi nhận được

nắm cơm từ đội cứu nạn, cùng ăn với mẹ, sau đó chớp mắt chưa kịp biết mình đã ngủ hay chưa thì thấy trời bắt đầu sáng.

- Tìm Kiếm Chị Gái

Sang đến ngày 07 nhưng dòng người vẫn không ngớt, chị Emiko của tôi vẫn chưa về nhà. Mẹ tôi lo cho chị quá vừa khóc vừa bảo tôi “Không biết con bé có bị làm sao không hay nó chết rồi!”. Tôi không thể ngồi yên mà nhìn mẹ như thế nên đến sáng sáng ngày 08 hôm sau, tôi đi tìm chị gái cùng với một người bạn của chị sống gần nhà tôi. Tại đây một lần nữa tôi lại thấy địa ngục.

Chị tôi làm việc tại Sở thông tin trung ương Hiroshima tại phố Shimonakan-cho (phường Fukuro-machi, quận Naka ngày nay) Tôi đi bộ dọc đường ray xe điện qua phố Toukaichi từ Yokogawa (phường Tokaichi-machi 1 chome, quận Naka ngày nay). Tàn tích của trận cháy tuy chưa được dọn dẹp nhưng vẫn còn một con đường rộng cỡ một đường ray xe điện, vật vãi một hồi chúng tôi vẫn đi qua được. Phố xá ngập xác người, nếu không cẩn thận có thể dẫm đạp lên họ bất cứ lúc nào. Một con ngựa chết mình trương phồng tròn căng trên phố Tera-machi (Quận Naka ngày nay). Một người đứng bất động toàn thân cháy đen hai tay dang rộng ở khu vực phố Toukaichi-machi. Thấy lạ quá nên tôi mới cố nhìn kỹ thì phát hiện người này bị chết đứng. Nhiều người chết chồng lên nhau trong tư thế đầu chóc vào bồn chứa nước cứu hỏa rải rác khắp nơi. Hai bên đường dày đặc xác người, trong số đó có một số người vẫn còn thở, rên rỉ, một số cất tiếng xin “Nước! Nước!” nhưng tuyệt nhiên không có ai lành lặn. Tất cả mọi người đều áo quần tả tơi, mình mẩy cháy xém, phỏng rộp, không khác gì những hình nhân da đen. Nếu chị tôi cũng ngã xuống ở đây với tình trạng như thế thì tôi cũng không thể nào tìm thấy chị. Chúng tôi bước qua những xác người, băng qua cầu Aioi-bashi, đi đến phố Kamiya-cho (quận Naka ngày nay) sau đó thì không thể đi tiếp được nữa nên đành phải quay về Misasa. Trong hoàn cảnh ấy tôi đã nghĩ chị tôi chắc không còn sống nữa.

Tuy nhiên, khoảng một tuần sau khi bị đánh bom nguyên tử chị tôi đã tự trở về nhà. Chị tôi bị thương nặng do vụ đánh bom tại Sở thông tin rồi chạy lánh nạn sang vùng núi Hijiyama, sau đó được đưa đến phường Kaitaichi-cho thuộc huyện Aki (phường Kaita –cho ngày nay) và được tiếp nhận vào trạm cứu hộ. Chị đã ở đó khoảng một tuần thì nghe được thông tin có một chuyến xe tải đi cứu hộ ở nội thị Hiroshima, chị năn nỉ để được cho lên xe đi cùng về thành phố. Chị bị từ chối một lần, người ta bảo chị rằng những người bị thương nặng thì không được lên xe nhưng vì quyết tâm muốn về nhà nên chị tự tìm chỗ trống nhảy vào sau xe tải, được chở đến phố Tokaichi. Từ phố Tokaichi chị lê lét mãi mới về đến nhà, quần áo rách

bướm, mình mẩy đầy máu, giày cộc cạch mỗi chân đi mỗi chiếc khác nhau. Nếu ai không biết mà nhìn thấy bộ dạng lúc ấy của chị ấy lúc đấy chắc sẽ nghĩ chị ấy là người không bình thường. Nhà chúng tôi đã cháy rụi rồi nên chị tôi phải ngủ nhờ trong góc nhà một người bạn của mẹ nhưng chị ấy đã ngủ một giấc say nồng như vừa bước qua giữa ranh giới sinh tử.

● Chăm Sóc Chị

Một mảng lưng của chị tôi bị những mảnh vỡ thủy tinh găm vào, phần thịt ở cánh tay rách toạc ra như quả lựu lúc chín bung bét ra. Hàng ngày, tôi đều dùng kim để khây những mảnh thủy tinh găm trên lưng chị nhưng miệng vết thương thì đã bắt đầu lên dòi. Sau khi chị gái con của gia đình mà chúng tôi đang tá túc chết sau vụ đánh bom, chúng tôi cảm thấy mình đang làm phiền gia đình họ nên quyết định trở về ngôi nhà đã cháy rụi của gia đình mình. Anh trai cả của tôi đến và gom thêm một số vật liệu đã cháy dựng tạm một cái lều vừa đủ để che nắng che sương và chuyên đến đó chăm sóc cho chị tôi. Chị tôi lúc này nằm một chỗ không thể đi đến trạm cứu hộ nên chỉ được người khác chia cho một ít thuốc bôi ngoài da, không được thăm khám điều trị đầy đủ. Tóc chị ấy cũng rụng gần hết, bị thổ huyết, thậm chí không ít lần chúng tôi đã nghĩ có lẽ không còn hy vọng nữa. Mẹ tôi mỗi ngày đều lên núi hái lá diếp cá, sao qua lửa nhưng vẫn giữ màu lá xanh cho chị và tôi uống thay nước trà. Lá diếp cá xanh có mùi rất hôi nhưng mẹ tôi bảo nó giúp đào thải độc tố trong cơ thể. Không biết có phải rau diếp cá thực sự có tác dụng tốt hay không mà chị tôi đã bắt đầu hồi phục và có thể quay lại sở làm mặc dù đã từng không thể ngồi dậy trong khoảng ba tháng. Chị đã dùng khăn và mũ để che đầu cho đến khi tóc mọc hoàn toàn trở lại. Vì những vết sẹo để lại trên người từ đó đến nay chị không thể mặc áo không có cổ, phần cánh tay bị cháy ấy vẫn bị hăm một chỗ cho đến tận bây giờ.

● Cuộc Sống Sau Chiến Tranh

Tôi biết tin kết thúc chiến tranh sau khi nghe từ người khác. Mặc dù nghe được tin chiến tranh đã kết thúc nhưng trong đầu tôi lúc ấy vẫn chưa thể tin hoàn toàn. Bởi trong suốt quá trình được giáo dục từ nhỏ đến lớn, tôi luôn tin chắc rằng Nhật Bản tuyệt đối không thể thua trận, cho đến khi vào làm việc ở Đài phát thanh, tôi chỉ nghe những thông tin về chiến thắng và chưa bao giờ nghe nói về chuyện Nhật Bản thua trận. Nhưng khi biết Nagasaki cũng bị ném bom nguyên tử như chúng tôi, tôi đã nghĩ nếu những quả bom như thế bị dội xuống nhiều lần thì chiến tranh nên kết thúc đi thì hơn.

Đài phát thanh không thể tiếp tục sử dụng tòa nhà trên phố Kaminagarekawa nên chúng tôi phải di dời vào bên trong khu của Toyo Kougyou ở phố Fuchu-cho, huyện Aki. Tôi phải chăm sóc chị tôi mà khu Toyo Kougyou ở rất xa, tôi không thể ngày nào cũng đi tàu lửa đến đó để đi làm, hơn nữa Quân đội liên hiệp quốc lại vừa mới đến đóng quân gần đây, tôi nghe người ta đồn Quân đội này thường quấy rối phụ nữ Nhật nên quyết định bỏ việc ở Đài phát thanh. Sau đó tôi xin vào làm việc ở một công ty gần nhà trong khoảng 1 năm, về sau nhờ sự giới thiệu của thầy giáo mà tôi được nhận vào làm việc ở một công ty khác rồi kết hôn.

Tôi đã đi bộ khắp Hiroshima trong hai ngày, ngày 06 và ngày 08 tháng 08 nhưng tôi không mắc phải một căn bệnh di chứng nghiêm trọng nào do bom nguyên tử. Mọi người vẫn bảo những căn bệnh đó có thể xuất hiện bất cứ lúc nào nhưng tôi chưa bao giờ nói ra sự lo lắng của mình về bệnh tật. Bởi khi nào mắc bệnh lúc đó hẵng hay. Tôi luôn nghĩ rằng điều quan trọng hơn là phải nghĩ xem mình cần phải làm gì tiếp theo.

● Suy Nghĩ Về Hòa Bình

Tôi từ trước đến nay đều không muốn nói nhiều về những việc mình là nạn nhân vụ ném bom nguyên tử. Hàng năm tôi vẫn đến viếng Bia tưởng niệm các nạn nhân trong vụ ném bom nhưng tôi chưa một lần ghé thăm lại công viên Shukkeien nơi tôi đã lánh nạn vào ngày 06 tháng 08. Công viên Shukkeien ngày nay rất xanh và đẹp nhưng cứ hễ nhìn thấy cây cầu cong bắc qua hồ nước là tôi lại nhớ đến cảnh tượng của ngày hôm đó nên tôi không bao giờ muốn ghé qua nơi ấy. Bởi mỗi lần nhớ lại nước mắt tôi sẽ tuôn rơi, nghẹn ngào mà không nói nên lời.

Phần lớn những người đi qua trận ném bom nguyên tử đã chết đi, những người có thể kể lại câu chuyện của họ sẽ ngày càng ít đi. Tôi bây giờ tuy tuổi tác đã cao nhưng tôi vẫn còn có thể kể lại rõ ràng cảnh tượng như rơi xuống địa ngục ngay trên cõi sống hằn sâu trong ký ức của mình, tôi muốn chuyển tải thật tử tế một thông điệp đến với thế hệ trẻ rằng vũ khí hạt nhân tuyệt đối không bao giờ được sử dụng lại lần thứ hai. Đứa cháu nội đang học tiểu học tôi cũng đã bắt đầu quan tâm đến chiến tranh và hòa bình, cháu hỏi tôi rằng “Bà ơi, bà đã thấy bom nguyên tử à?”. Tôi rất mong chúng ta có thể sống trong một thế giới mà không một ai phải trải qua một ký ức kinh hoàng như thế.

Tiêu đề	Dự án Hỗ trợ Ghi chép lại “Tập Hồi kí về Trận bom nguyên tử”
Bản in lần thứ	Bản số 2
Ngày phát hành	Ngày 31 tháng 08 năm 2017
Biên tập	Quỹ công ích có tư cách pháp nhân Trung tâm Văn hóa Hòa bình Hiroshima
Phát hành	Bộ Y tế, Phúc lợi và Lao động 1-2-2 Kasumigaseki, Chiyoda-ku, Tokyo (0)3-5253-1111
